

TOIMENPIDEALOITTEET

5-VUOTIAIDEN MAKSUTON VARHAISKASVATUS

Lasten yhdenvertainen oikeus varhaiskasvatukseen ja pienet ryhmäkoot ovat laadukkaan päivähoidon perusta. Kun jokaisen lapsen kasvua voidaan tukea yksilöllisesti eikä lapsia erotella vanhempien työtilanteen perusteella, annetaan lapsille hyvät eväät oppimiseen ja elämään.

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia. Se tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia. Pätevien lastentarhanopettajien antama pedagoginen opetus on suunnitelmallista ja tavoitteellista. Se tarjoaa lapselle turvallisen oppimisympäristön, myönteisiä oppimiskokemuksia ja edistää elinikäistä oppimista. Hyvä varhaiskasvatus edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kasvua ja kehitystä.

Varhaiskasvatuksen yksi tärkeä tehtävä on edistää koulutuksellista tasa-arvoa. Euroopan parlamentti on vaatinut jäsenvaltiota tarjoamaan kaikkien sosiaaliryhmien lapsille yleisen ja tasavertaisen pääsyn päiväkoteihin. Tutkimuksissa on todettu, että varhaiskasvatus on erityisen tuloksellista heikommassa osassa oleville ryhmille kuten heille, joilla on maahanmuuttajatausta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuottamassa tuoreessa tutkimuksessa arvioitiin kotihoidon ja varhaiskasvatuksen pitkäaikaisia vaikutuksia. Tutkimusaineisto osoitti, että alle kolmivuotiaana varhaiskasvatuksessa olleet jatkavat toiseen asteen koulutukseen, menevät lukioon ja opiskelevat yliopistossa useammin kuin lapset, jotka eivät ole osallistuneet varhaiskasvatukseen. Yhteys oli sama matalasti ja korkeasti koulutettujen vanhempien lapsilla.

Suomi on ainoa Pohjoismaista, jossa tuetaan alle 3-vuotiaiden ja heidän vanhempien sisarustensa hoitoa kotona. Muualla Euroopassa lasten osallisuutta varhaiskasvatukseen pyritään lisäämään mm. maksuttomalla osa-aikaisella varhaiskasvatuksella. Suomessa 0-5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuspalvelujen käyttö on Pohjoismaiden alhaisin.

Suomalaiset lapset osallistuvat varhaiskasvatukseen yleisestikin kansainvälisesti vertailun vähän: noin 68 prosenttia 3-vuotiaista ja 74 prosenttia 4-vuotiaista osallistuu Suomessa varhaiskasvatukseen, kun muissa Pohjoismaissa osuudet ovat yli 90 prosentin luokkaa. Myös EU- ja OECD-maiden keskuudessa Suomi on valitettavasti tilastojen peränpitäjänä: esimerkiksi 4-vuotiaiden osallistumisasteen osalta ainoat EU-maat Suomen jäljessä ovat Slovakia ja Puola. Suomi on toistuvasti saanut OECD:ltä mainintoja asiasta.

Maksuton osa-aikainen varhaiskasvatus olisi tehokas keino lisätä lasten osallisuutta varhaiskasvatukseen, purkaa kannustinloukkuja ja lisätä naisten työllisyyttä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin taatakseen osa-aikaisen maksuttoman päivähoiton kaikille 5-vuotialle lapsille.

PERHEVAPAIKEN UUDISTAMINEN

Hallitus on vihdoinkin käynnistänyt perhevapaiden uudistamisen. On tärkeää, että perhepolitiikkaa tehdään luomalla rakenteita, jotka lisäävät tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta perhe- ja lapsiystävällisellä tavalla. Naisten asema työelämässä ei vahvistu eikä isien tasavertainen vanhemmuus toteudu nykyisellä järjestelmällä. Nykyisen järjestelmän jäykkyys ja sen aiheuttamat rakenteelliset ongelmat ovat olleet tiedossa jo pitkään.

Isyyysvapaan käyttö on noussut viimeisten kymmenen vuoden aikana 35 %. Isät ovat myös aikaisempaa enemmän yksin lasten kanssa kotona eli pitävät isyyysvapaajaksoaan äidin pitämien perhevapaiden jälkeen. Tätä kehitystä on nopeutettava kasvattamalla isälle kiintiöidyn vapaan osuutta. Vaikka miesten perhevapaiden käyttö on ollut kasvussa, miesten käyttämä osuus perhevapaapäivistä on edelleen vaatimaton Ruotsiin verrattuna.

Perhevapaajärjestelmän uudistuksen tavoitteena tulee olla hoitovastuun tasaisempi jakautuminen vanhempien kesken niin, että naisten asema työelämässä paranee ja miesten rooli kotona vahvistuu. Vihreät ovat esittäneet perhevapaamallia, joka ei lisää kustannuksia nykyiseen järjestelmään verrattuna. Ansiosidonnaisista vanhempainvapaista isälle korvamerkitään 5 kuukautta, äidille 5 kuukautta ja lisäksi 5 kuukautta vanhemmat saavat jakaa haluamallaan tavalla. Vihreiden mallin mukaisesti, isien 35% käyttöasteella, vaikutus julkisen sektorin rahoitusasemaan olisi -36 miljoonaa.

Isien kiintiöiden kasvattamisesta on kiistatonta hyötyä: isäkiintiö lisää selvästi miesten perhevapaiden käyttöä ja lisää tasa-arvoa, sillä se jakaa perhevapaat tasaisemmin molempien vanhempien kesken. Se edistää äitien mahdollisuuksia osallistua työelämään, vähentää naisten syrjintää työmarkkinoilla sekä kaventaa naisten ja miesten välisiä tuloeroja. Isän perhevapaan käyttö lisää kokonaisuudessaan perheen hyvinvointia ja vähentää myös eron riskiä.

Tasa-arvon lisäksi perhevapaajärjestelmä kaipaa lisää joustavuutta. Joustavuus on yksi Ruotsin perhevapaamallin vahvuuksista. Perheille tulee antaa nykyistä paremmat mahdollisuudet valita vapaammin, millaisissa erissä he haluavat perhe-etuuksia nostaa ja millaisina jaksoina vapaansa pitää. Perheiden valinnanvapautta tulee lisätä mahdollisuudella käyttää vapaita osa-aikaisesti ja nostaa etuuksia pienemmissä erissä niin, että se pidentäisi vapaan kestoa. Lasten hoitaminen pitkään kotona kotihoidon tuella voi olla köyhyys- tai työllisyysloukku. Kaikkein suurin köyhyysriskiä lisäävä tekijä se on äideille, joilla ei ole työpaikkaa, johon palata. Perhevapaajärjestelmää on kehitettävä nykyistä joustavamaksi niin, että perheiden valinnanvapaus lisääntyy. Sen on tunnistettava perheiden monimuotoisuus ja sovellettava moninasiin elämäntilanteisiin. Nykyistä paremmin tulee huomioida mm. eroperheiden ja sateenkaariperheiden tarpeet.

Nykyisen järjestelmän jäykkyys ohjaa liiaksi olemaan joko töissä tai kokonaan töistä pois. Esimerkiksi osa-aikatyön tai lyhyiden työpätkien tekemistä tulisi helpottaa. Parempi mahdollisuus osa-aikatyöhön vähentäisi myös yksinhuoltajaperheiden köyhyyttä. Nykyisin osapäivätyö on pienen lapsen vanhemmalle vain harvoin taloudellisesti kannattavaa, kaikista vähiten yksinhuoltajille.

Järjestelmää uudistettaessa on kiinnitettävä laajasti huomiota niiden rakenteiden purkamiseen, jotka nykyisellään heikentävät perheenperustamisikäisten naisten työllisyyttä. Kotihoidon tukea tulee kehittää nivomalla se kiinteämmin osaksi yhtenäisempää ja joustavampaa perhevapaajärjestelmää.

Perhevapaiden ohella on jaettava niistä aiheutuneet kustannukset nykyistä tasaisemmin kaikkien työnantajien ja työntekijöiden kesken. Lisäksi on kohennettava naisten työmarkkina-asemaa ja palkkatasa-arvoa myös muuten kuin perhevapaita kehittämällä.

Osa perhepolitiikkaa on kaikille lapsille tarjottava laadukas varhaiskasvatus, jolle on taattava riittävät resurssit. Kansainvälisissä tutkimuksissa se on todettu tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseen. Varhaiskasvatus tukee elinikäistä oppimista ja koulussa tarvittavia valmiuksia sekä ehkäisee syrjäytymistä ja yli sukupolvien ulottuvaa huono-osaisuutta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhevapaajärjestelmän uudistamiseksi niin, että uudistus lisää tasa-arvoa, perhevapaajärjestelmän joustavuutta ja työllisyyttä.

PERUSKOULUN PÄÄTTÄNEIDEN TUKIOPINTO OHJAUS

Peruskoulun päättyessä opiskelijat ovat erityisen herkässä nivelvaiheessa. Tässä tärkeässä taitekohdassa opiskelija tekee päätöksiä, joilla on merkitys tämän mahdolliselle opintosuunnalle ja työllistymiselle. Nuoren pitää löytää elämälle oikea suunta.

Kun nuori päättää peruskoulun, yhteys tuttuun opinto-ohjaajaan katkeaa ja yhteistyö uuden opinto-ohjaajan kanssa alkaa vasta toisella asteella. Tämä kasvattaa riskiä koulupudokkuuteen. Peruskoulun päättävälle nuorille tulisikin säätää oikeus tukiopinto-ohjaukseen, jossa hän saa yksilöllistä opinto-ohjausta siirtymävaiheen yli. Tukiopinto-ohjaus alkaisi yläkoulussa ja jatkuisi toisen asteen ensimmäisen vuoden loppuun asti. Tämä ei toteudu nykyisen tukiopinto-ohjauksen resursseilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja säätää peruskoulun päättävälle opiskelijoille oikeuden tukiopinto-ohjaukseen.

TOISEN ASTEEN OPPIMATERIAALIT

Jopa 15 prosenttia suomalaisista ei ole suorittanut toiseen asteen tutkintoa 24 ikävuoteen mennessä. Joka kolmas keskeyttää toisen asteen opinnot taloudellisista syistä. Luvut ovat huomattavan korkeita. Koulutustie ei saisi katketa siihen, että nuorella ei ole varaa oppimateriaaleihin tai tarvittavien työvälineiden hankintaan. Pelkällä peruskoululla ei pärjää nykyisillä työmarkkinoilla ja kouluttamattomuus kasvattaa syrjäytymisriskiä.

Maksuton koulutus on ollut suomalainen tavaramerkki. Seuraavaksi tavoitteeksi tulisi ottaa se, että maksuttomuus koskisi käytännössä myös toisen asteen koulutusta, jossa oppikirjojen ja -materiaalin hankinta on yksi syy opintojen keskeytymiselle.

Oppikirjat, oppimateriaali ja hankittavat työvälineet ovat suuri kustannus opiskelijalle. Lukion suorittamisen kokonaiskustannusten on arveltu nousevan jopa 2 600 euroon, ja jotkut ammatilliset tutkinnot ovat sitäkin kalliimpia. Mahdollisuus opiskella on näillä kustannuksilla vahvasti sidottu siihen, millaiset voimavarat vanhemmilla on tukea lapsensa opiskelua. Se vahvistaa entisestään koulutuksen periytyvyyttä.

Opiskeluvälineiden hankinta ei saisi olla tutkinnon suorittamisen esteenä. On aika ottaa tavoitteeksi aidosti maksuton toisen asteen tutkinto. Opetusministeri on pyytänyt ajantasaisen selvityksen kustannuksista, minkä jälkeen tulee ryhtyä käytännön toimenpiteisiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin toisen asteen opintojen mahdollistamiseksi kaikille opiskelijoille niin, että oppimateriaalikustannukset eivät ole esteenä opiskelulle.

ETUUKSIEN SITOMINEN KANSANELÄKEINDEKSIIN

Hallitus esitti syksyllä 2016 lain kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksi-tarkistuksista. Esitetyn lain mukaisesti kansaneläkeindeksi jäädytettiin pysyvästä lainsäädännöstä poiketen vuoden 2016 tasolle jonka lisäksi kansaneläkeindeksiä alennettiin 0,85 prosentilla vuoden 2017 talousarviossa siten, että indeksi laskee 1631 pisteestä 1617 pisteeseen. Talousarviossa 2018 hallitus esittää edelleen indeksin jäädytyksen jatkamista vuoden 2016 indeksileikatulla tasolla.

Muutos koskee laajasti suomalaisia pienituloisia. Indeksin jäädytys koskee kansaneläkekeitä, takueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat vammaisetuudet, rin-tamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki sekä lapsikorotus. Muutos koskee myös kansaneläkeindeksiin sidottuja etuuksien määräytymisperusteita sekä rahamääriä, kuten lääkekorvausten vuotuisen omavastuun rajaa. Valtiontalouden tilinpidossa indeksileikkaukset kohdistuvat seuraaviin luokkiin: Valtionosuudet kunnille, lapsilisät, sairausvakuutuslain valtionosuudet (vähimmäispäivärahat), kansaneläkelain valtionosuus (asumismenot), kansaneläkelain valtionosuus, vuorottelukorvauksen valtionosuudet, aikuiskoulutustuen valtionosuudet, työ-

markkinatuen valtion-osuudet, peruspäivärahan valtionosuudet, ansiopäivärahan valtionosuudet, asumistuki, rintamalisät, kansaneläkelain valtionosuus (asumismenojen alennuksen poisto) sekä työmarkkinatuen valtion-osuudet.

Indeksitarkistuksia koskeva 0,85 prosentin leikkaus tarkoitettiin pysyväksi eikä sitä kompensoida muutosta seuraavissa kansaneläkeindeksin tarkistuksissa. Kyseessä oli siis pysyvä heikennys pienituloisten arkeen.

Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille eikä jäädytyksille ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä. Emme pidä kestäväenä emmekä kohtuullisena sitä, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan kun hallituksen ajama kilpailukyky sopimus veronalennuksineen suosii suurituloisia ja ympäristöä saastuttavalle toiminnalle esitetään monenlaisia verotukia. Toimet heikentävät pienituloisten ostovoimaa, mikä heikentää kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten kasvunäkymiä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkeindeksien jäädytysten ja leikkausten peruuttamiseksi.

KOULUTUSMENOJEN PALAUTTAMINEN INDEKSIIN VUONNA 2018

Koulut ja koulutus ovat suomalaisen tasa-arvoisen yhteiskunnan perusjalka. Koulutuksella ehkäisemme ylisukupolvista köyhyyttä, mahdollistamme sosiaalisen nousun ja tarjoamme kaikille tasa-arvoisen mahdollisuuden kasvaa täyteen potentiaaliinsa. Hallitus on vähentänyt rahoitusta kaikilla koulutusasteilla, minkä päälle tulevat vielä indekseihin tehdyt leikkaukset. Hintatason noustessa opetuksen tarjoajien kustannukset nousevat ja sama euro ei enää riitä yhtä pitkälle kuin edellisenä vuotena.

Hallitus esittää, että indeksikorotuksia vastaava säästö tehtäisiin vuoden 2018 osalta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla sellaisiin esi- ja perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitukseen, jotka ovat indeksikorotuksen piirissä. Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille ei ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä ja koulutuksen valtionosuudet on palautettava indeksisidonnaisiksi ensi vuonna.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ja sitoo koulutuksen määrärahat takaisin indeksiin.

TALOUSARVIOALOITTEET

Määrärahat

PAKOLAISKIINTIÖN KASVATTAMINEN:

MAAHANMUUTTAJIEN KUNTAKOVAUKSEN KASVATTAMINEN JA VASTAANOTTO

Maailmalla on käynnissä pahin pakolaiskriisi sitten toisen maailmansodan. Yli 65 miljoonaa ihmistä on joutunut jättämään kotinsa. Heistä suurin osa, 84 prosenttia elää kehitysmaissa. Suomea pienemmässä Ugandassa oleskelee 1,3 miljoonaa pakolaista, ja Libanonissa joka viides asukas on syyrialainen pakolainen. Olosuhteet pakolaisleireillä ovat epäinhimilliset, ja laillisten maahantulokeinojen puuttuminen pakottaa yhä useamman hengenvaaralliselle matkalle kohti Eurooppaa. Tilanne on kestämaton.

Humanitaarinen hätä ei kuitenkaan ole vaikuttanut pysyvästi Suomen pakolaiskiintiöön. Vuodesta 2001 alkaen Suomen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkilöä vuodessa. Vuosina 2014 ja 2015 kiintiötä nostettiin väliaikaisesti 300 hengellä Syyrian vaikean tilanteen vuoksi. Nyt tämäkin väliaikainen kasvu on leikattu pois, vaikka humanitaarinen kriisi Syyriassa pahenee koko ajan. Kasvattamalla pakolaiskiintiötä voimme lisätä turvallisia ja hallittuja väyliä pakolaisille hakeutua turvaan.

Useat hallituksen ministerit ovat luvanneet, että pakolaiskiintiötä voidaan nostaa huomattavastikin, "kunhan turvapaikanhakijatilanne saadaan ensin hallintaan". Nyt tilanne on hallinnassa. Turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut viidennekseen huippuvuodesta 2015. Muissa Pohjoismaissa on jo nostettu pakolaiskiintiöitä. Norjassa kiintiö on 3 000 ja Ruotsissa ensi vuonna 5 000.

Vihreä eduskuntaryhmä esittää pakolaiskiintiön nostoa 2 500 henkilöön.

Momentille 32.70.30 + 9 000 000

Momentille 26.40.21 + 1 000 000

HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveystbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10–14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Yhdenkin pullonkaulan muodostuminen voi vesittää koko ketjun toiminnan. Viranomaisyhteistyötä voitaisiin olennaisesti parantaa paremmalla koordinaatiolla ja tietojen vaihdolla. Erityisesti reaaliaikainen viranomaisyhteistyö on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi pureutua piiloon jäävään rikollisuuteen. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia viranomaisten välisen tietojenvaihdon ja muun viranomaisyhteistyön edellytysten parantamiseksi. Se vaatii kuitenkin myös paljon resursseja.

Harmaan talouden torjuntaan on panostettu viime vuosikymmeninä. Jos suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava.

Momentille 25.10.03 + 2 000 000

Momentille 25.30.01 + 2 000 000

Momentille 26.10.01 + 2 000 000

Momentille 28.10.01 + 2 000 000

METSÄHALLITUKSEN TULOSTAVOITTEEN PIENENTÄMINEN

Suomen metsien monimuotoisuuden suojeleminen on keskeinen osa kestävästä metsätaloudesta. Metsähallitus on kuitenkin ollut viime aikoina usein kohujen keskellä hakatessaan metsiä retkeilyalueilla ja vanhojen metsien säästökohteissa. Liikelaitoksen tulostavoitteen nosto yhdeksällä miljoonalla eurolla vuodelle 2018 ei ole kestävä nykyisen hakkuutoiminnan ollessa monin paikoin kyseenalaista.

Hallituksella on kova paine kasvattaa metsien käyttöä ja pienentää hiilinieluja määrällisten biotaloustavoitteidensa saavuttamiseksi. Valtion liikelaitokselle korkeamman tulostavoitteen tavoittelu ilmaston ja luonnon kannalta kestävämmällä keinoin päästöjä lisäämällä ei ole perusteltavissa. Sen sijaan Suomen on pyrittävä kaikin keinoin vähentämään päästöjään Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kestämättömien hakkuuiden lisääminen ei ole oikea suunta.

Momentille 13.05.01 - 10 000 000

KEHITYSYHTEISTYÖ

Hallituksen budjettiesityksessä pidetään voimassa mittavat varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kohdistuvat leikkaukset, ja toimeenpannaan hallituksen 2016 kehysriihessä päättämät 25 miljoonan euron lisäleikkaukset. Näillä päätöksillä kehitysyhteistyön rahoitustaso putoaa kauas YK:n suosittamasta 0,7 % tasosta. Budjettikirjan arvio on, että ensi vuonna kehitysyhteistyön osuus BKT:stä on 0,38 prosenttia. Vuonna 2014 Suomi saavutti jo 0,6 prosentin tason mm. päästöhuutokauppatuloja kehitysyhteistyöhön ohjaamalla.

Kehitysyhteistyön tavoite on köyhyyden ja eriarvoisuuden poistaminen ja kestävä kehityksen edistäminen. On tärkeää varmistaa, että Suomi uskottavasti tavoittelee hallitusohjelman kirjattua kansainvälistä 0,7 prosentin tavoitetta ja että kehitysyhteistyöllä autetaan edelleen kaikkein köyhimpiä ihmisiä, ja 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus ohjataan kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti köyhimmille LDC-maille.

Monet keskeiset kehitysyhteistyön kansalaisjärjestöt ovat joutuneet leikkaamaan toimintojaan, kun niiden rahoitukseen on kohdistunut jopa 40 prosentin leikkaukset. Tämä on vastoin itsenäisten ohjelmajärjestöjen toimintaa koskevien evaluaatioiden tuloksia, joissa todetaan kansalaisjärjestöjen työ kustannustehokkaaksi ja monipuolisia tuloksia

myös vaikeissa olosuhteissa toimittaessa saavuttavaksi. Hallituksen esityksessä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle ollaan kanavoimassa 65 miljoonaa euroa, eli noin 7 prosenttia kaikesta Suomen kehitysyhteistyöstä.

Kehitysyhteistyön finanssisijoitusten momentille myönnetään 130 000 000 euroa, joka on noin 15 prosenttia Suomen kaikesta kehitysyhteistyön rahoituksesta. Hallitus ohjaa näin ollen merkittävän summan kehityksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin. Finanssisijoituksilla voi olla paikkansa osana kehitysyhteistyötä, mutta niiltä tulee vaatia samaa tuloksellisuutta, läpinäkyvyyttä ja ihmisoikeuksien edistämistä kuin mitä edellytetään muultakin kehitysyhteistyöltä.

Vuoden 2015 aikana myös Suomi koki mittaluokaltaan ennennäkemättömän pakolaiskriisin. Siihen vastatessaan Suomi on korostanut konfliktien ja kriisien vastaamiseen jo niiden alkulähteillä ja ongelmien juurisyihin puuttumista. Kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu ovat tehokkaita keinoja kriisien ennaltaehkäisyssä ja niiden ratkaisemisessa. Myös Suomen rauhanvälityksen tuki kanavoidaan kehitysyhteistyömäärärahojen kautta.

Leikkauksilla on väistämättä vaikutuksia miljoonien ihmisten elämään kehitysmaissa, ja myös Suomen imagoon ja vaikutusvaltaan kansainvälisessä yhteistyössä sekä asemaamme pohjoismaisena toimijana. Nykyisen kehitysrahoituksen tasolla Suomen tuki monelle YK-järjestölle jää vaatimattomaksi, ja se vaikuttaa myös suomalaisten mahdollisuuksiin vaikuttaa YK-järjestöjen toimintaan. Suomi on vuosia ollut yksi YK:n ympäristöohjelma UNEP:in suurimpia rahoittajia ja meillä on ollut järjestössä kokoamme suurempi painoarvo. UNEP:in rahoituksen hiipuminen on esimerkki huonosti valitusta säästökohteesta kansainvälisissä järjestöissä. Ympäristö- ja ilmastokysymysten tulisi säilyä suomalaisena prioriteettina. Leikkaukset ovat kohdistuneet rajuina myös YK:n kehitysjärjestöön UNDP:hen, jolla on tärkeä rooli mm. YK:n maaohjelmien koordinaatiossa.

YK:n hyväksymät kestävä kehityksen tavoitteet sekä Pariisin ilmastopöytäkirja edellyttävät kehittyneiltä mailta lisää rahoitusta ilmastomuutoksen torjuntaan. Edellisen hallituksen aikana luotiin yksi innovatiivisista kehitysyhteistyön rahoitusvälineistä, päästöhautokauppatulojen käyttäminen kokonaisuudessaan kehitysrahoitukseen, ennen kaikkea kansainvälisiin ilmasto- ja ympäristöhankkeisiin. Tämä suomalainen innovaatio on saanut laajaa kiitosta maailmalla. Budjettiesityksessä jätetään käyttämättä mahdollisuus päästöhautokauppatulojen edes osittaisesta kanavoimisesta kehitysyhteistyöhön.

Mittavat leikkaukset vähiten kehittyneissä maissa asuvien ihmisten tukeen sotivat vahvasti myös sitä periaatetta vastaan, että ihmisiä autettaisiin heidän kotimaissaan tai lähi-alueillaan. Kehitysyhteistyöllä on luotu elämisen mahdollisuuksia, näköaloja ja toivoa sinne, missä olosuhteet ajavat ihmisiä sotien, nälänhädän tai ympäristömuutosten ajamaan pakolaisuuteen.

Momentille 24.30.66 + 125 000 000

TURVAPAIKKAPROSESSIN LAATU

Laadukas ja ihmisoikeusperustainen turvapaikkaprosessi on oikeusvaltiossa välttämättömyys. Maahanmuuttoviraston toiminnassa tulee turvata se, että jokaisen turvapaikkaa hakevan ihmisen turvapaikkahakemus käsitellään parasta ja luotettavinta mahdollista tietoa käyttäen sekä yksilön oikeusturvaa kunnioittaen. Jokaisen hakijan turvapaikkahakemus on käsiteltävä yksilöllisesti.

Turvapaikkaprosessin tulee olla läpinäkyvä ja johdonmukainen ja hakijalle tulee antaa asianmukaista tietoa prosessin etenemisestä. Tähän on varattava riittävät resurssit. Turvapaikkatutkintajärjestelmää on kehitettävä tunnistamaan kidutuksen uhri paremmin, samoin alaikäisten hakijoiden osalta lapsen edun toteutumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Esimerkiksi säilöön ottamista tulee välttää.

Jokaiselle turvapaikanhakijalle on taattava mahdollisuus saada riittävää oikeusapua ja käyttää ammattitaitoista avustajaa sekä tulkkia koko prosessin ajan, erityisesti turvapaikkapuhuttelun aikana. Kielitaidon puutteet, epäluulo viranomaisia kohtaan ja monenlaiset haastavat elämäntilanteet ja traumaattiset kokemukset lisäävät oikeusavun merkitystä olennaisten tietojen antamisen ja toisaalta prosessin ohjaavuuden suhteen.

Momentille 26.40.01 + 5 000 000

VARHAISKASVATUS

Laadukas varhaiskasvatus on tutkitusti tehokas keino edistää lasten hyvinvointia, kouluvalmiuksia sekä ehkäistä syrjäytymistä. Hallituksen tulisi turvata riittävät resurssit lasten varhaiskasvatuksen laadun, henkilöstön työhyvinvoinnin ja pienten ryhmäkokojen takaamiseksi.

Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on Suomessa Euroopan alimpia. Aliedustettuina ovat erityisesti matalasti koulutettujen vanhempien ja maahanmuuttajaperheiden lapset. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen hänen vanhempiensa työmarkkina-asemasta. Kyse on ensisijaisesti lapsen oikeudesta, ei vanhemman. Erityisesti tämän vuoksi tulisi positiiviseen diskriminaatioon keskittyä valtakunnallisesti varhaiskasvatuksen piirissä.

Tutkimusten mukaan subjektiivinen päivähoito-oikeus tasaa koulutukseen ja tulotasoon liittyvää yhteiskunnallista epätasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäisee olemassa olevien ongelmien syvenemistä. Se on yksi tärkeimmistä lastensuojelun avoimuuden tukitoimista, ja sen rajaaminen voi kasvattaa lastensuojelun kustannuksia.

Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen hänen vanhempiensa työmarkkina-asemasta. Kyse on ensisijaisesti lapsen oikeudesta, ei vanhemman. Samalla subjektiivinen päivähoito-oikeus kuitenkin tukee perheitä, työnantajia ja laajemmin koko yhteiskuntaa.

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty varhaiskasvatukselle hyvät, haastavat ja pedagogista ammattitaitoa vaativat tavoitteet. Niiden toteutuminen edellyttää sopivan kokoisia lapsiryhmiä ja pedagogisen koulutuksen saaneiden työntekijöiden riittävää mitoitusta jokaisessa lapsiryhmässä. Päivähoidon ryhmäkokojen kasvattaminen ja ammattikasvattajien määrän vähentäminen heikentää varhaiskasvatuksen laatua.

Hoitajamitoituksen heikennys myös lisää entisestään fyysisesti ja henkisesti kuormittavan, pienipalkkaisen ja naisvaltaisen alan kuormittavuutta ja heikentää alan työllisyyttä. Hallitus ei ole asianmukaisesti arvioinut esityksensä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvon tai lapsen edun näkökulmasta.

Momentille 28.90.30 + 50 000 000

PERUSOPETUS

Hallitus leikkaa yleissivistävästä koulutuksesta. Eniten nämä leikkaukset tuntuvat niiden opiskelijoiden kohdalla, jotka tarvitsevat erityistä tukea. Tarjoamalla kaikille lapsille hy-

vän peruskoulukokemuksen me ennaltaehkäisemme syrjäytymistä kustannustehokkaasti. Positiivinen diskriminaatio eli ylimääräisten resurssien osoittaminen alueille ja kouluihin, jotka niitä eniten tarvitsevat, on todettu erittäin tehokkaaksi tavaksi pidentää lasten myöhempää koulutaivalta. Meidän tulisi siis entistä enemmän kohdentaa koulutusrahoitusta niille, jotka hyötyvät siitä eniten.

Perusopetuksen valmistava opetus edistää kotoutumista ja parantaa erilaisista taustoista tulevien oppilaiden peruskoulutaipaleen alkua. Valmistavaan opetukseen satsaaminen helpottaa kaikkien peruskoulussa opiskelevien ja opettavien arkea. Samalla saadaan aikaan säästöjä pitkällä aikavälillä.

Ryhmäkokoja pienentävillä määrärahoilla opetuksen järjestäjä on voinut palkata resursioppettajia jakotuntien lisäämiseen sekä samanaikaisopetukseen. Niillä on siis palkattu oikeita opettajia heikommin pärjäävien oppilaiden tueksi, edistetty oppimista ja parannettu opetuksenlaatua. On kaikkien lasten etu, kun ryhmäkoot ovat riittävän pieniä, koska se mahdollistaa yksilöllisen kohtaamisen.

Yleissivistävän koulutuksen laaturahat on käytetty esi- ja perusopetuksen toimintakulttuurin pedagogiseen kehittämiseen, kouluviihtyvyyttä lisäävien oppilasprojektien hankintoihin sekä kodin ja koulun yhteistyön tiivistämiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Lisäksi rahoja on käytetty opetuksen järjestäjien kouluttamiseen digitaalisten työkalujen käyttämiseen opetuksessa.

Momentille 29.10.30 + 70 000 000

VAPAA SIVISTYSTYÖ (KIKY)

Kilpailukyky sopimus leikkaa vapaalta sivistystyöltä enemmän kuin oli aikaisemmin tiedossa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttamat leikkaukset tulivat yllätyksenä vapaan sivistystyön toimijoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä vapaan sivistystyön toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita.

Vapaan sivistystyön piiriin kuuluvat kansalaisopistot, kansanopistot, opintokeskukset, kesäyliopistot ja urheiluopistot ja niissä opiskelee vuosittain noin miljoona ihmistä. Kikysopimuksesta syntyvät leikkaukset vaikuttavat merkittävästi vapaan sivistystyön toimintaan, sillä oppilaitokset saattavat joutua karsimaan kurssitarjontaa tai nostamaan kurssimaksuja. Kurssimaksujen korottaminen vaikuttaa suoraan ihmisten mahdollisuuksiin osallistua opetukseen ja kursseille. Pahimmassa tapauksessa leikkaukset saattavat johtaa irtisanomisiin.

Vapaan sivistystyön merkitys on todella suuri, sillä se tarjoaa kaikille ihmisille mahdollisuuden opiskella ja kouluttautua. Vapaa sivistystyö takaa myös mahdollisuuden läpi elämän jatkuvaan opiskeluun.

Momentille 29.10.31 + 1 001 000

AMMATILLINEN KOULUTUS

Ammatillisesta koulutuksesta leikkaaminen on leikkaamista nuorten tulevaisuudesta. Laadukas ammatillinen koulutus antaa valmiudet jatko-opintoihin, työelämään ja ammattiin.

Jo tehdyt leikkaukset ammatilliseen koulutukseen näkyvät muun muassa opettajien ja lähiopetuksen vähenemisenä sekä koulutustarjonnan supistumisena. Lisäksi koulutuksen alueelliseen saatavuuteen tulee merkittäviä heikennyksiä. Ammatillisen koulutuksen laadun turvaamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi hallituskauden aikana toteutetut leikkaukset ammatilliseen koulutukseen on peruttava.

Momentille 29.20.30 + 80 000 000

YLIOPISTOT

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevät ja sivistysajattelu on antamassa sijaa kapealle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei

ole enää tehtävissä. Yliopistoindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Myös sivistys, kasvatus ja opettaminen on nähtävä arvona. Opiskelijat tarvitsevat kouluihin ja yliopistoihin kannustavia ja eteenpäin ohjaavia opettajia ja henkilökunta työlleen vakaan rahoituksen ja tuen.

Leikkaukset yliopistojen perusrahoitukseen ovat suoraan pois tutkimuksesta, opetuksesta ja tukipalveluista, ja sitä kautta heikentävät ratkaisevasti yliopisto-opiskelijoiden mahdollisuutta suoriutua opinnoistaan hyvin. Säästöjen vaikutus näkyy jo yliopistojen toiminnassa ja henkilökunnan jokapäiväisessä työssä. Tilannetta pahentaa se, että perusrahoituksen lisäksi yliopistojen rahoituksen turvaavat indeksit on jäädytetty ja apteekkikompensointi poistettu, minkä päälle yliopistoihin kohdistuu kilpailukykysovimuksesta aiheutuneet leikkaukset.

Yliopistot tarvitsevat rahoituksen tasokorotuksen, jossa on huomioitu kaikki tehdyt indeksileikkaukset ja muut edellä mainitut yliopistoihin kohdistuneet kiristykset. Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa yliopistoissa tehtävän huippuluokan tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen ja sivistyksen kehittymisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessaakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen. Suomi tarvitsee sekä huipputason perustutkimusta että innovaatioita ja taloutta palvelevaa tutkimusta. Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla yliopistoilta

Momentille 29.40.50 + 150 000 000

AMMATTIKORKEAKOULUT

Suomalainen koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on haasteiden edessä: valtion ja kuntien säästökuurit ovat kiristäneet resurssit äärimmilleen ja laatu kärsii. Luokkakoot suurenevät ja sivistysajattelu on antamassa sijaa kapealle taloudelliselle ajatusmaailmalle. Korkeakouluilta on jo leikattu viime hallituskausilla, ja hallinnollista säästämistä ei ole enää tehtävissä. Ammattikorkeakouluindeksin jäädyttäminen lisää säästöjen kerrannaisvaikutusta.

Koulutuksen tasa-arvo on vaarassa koulujen välisten erojen kasvaessa ja koulutuksen periytyvyyden lisääntyessä. Myös sivistys, kasvatustieteet ja opettaminen on nähtävä arvona. Opiskelijat tarvitsevat kouluun kannustavia ja eteenpäin ohjaavia opettajia ja henkilökunta työlleen vakaan rahoituksen ja tuen.

Pitkäjänteinen ja vakaa rahoitus mahdollistaa ammattikorkeakouluissa tehtävän tutkimuksen ja suomalaisen osaamisen kehittämisen. Jotta Suomi pärjäisi vastaisuudessaakin globaaleilla markkinoilla, meidän on panostettava korkeatasoiseen koulutukseen ja tutkimukseen.

Hallitus on vaarantamassa tätä tavoitetta leikkaamalla ammattikorkeakouluilta. Tilannetta pahentaa se, että perusrahoituksen lisäksi ammattikorkeakoulujen rahoituksen turvaavat indeksit on jäädytetty ja niihin kohdistuu kilpailukykysovimuksesta aiheutuneet leikkaukset.

Ammattikorkeakoulut tarvitsevat rahoituksen tasokorotuksen, jossa on huomioitu kaikki tehdyt indeksileikkaukset ja muut edellä mainitut ammattikorkeakouluun kohdistuneet kiristykset.

Ammattikorkeakoulut toimivat erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työ- elämän sekä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Ne ovat merkittävä työelämän asiantuntijoiden kouluttaja sekä alueensa työelämän kehittäjä. Ne tuottavat teknologisten innovaatioiden lisäksi sosiaalisia ja järjestelmäinnovaatioita.

Momentille 29.40.55 + 60 000 000

OPINTOTUKI

Hallitus petti koulutuslupauksensa ja leikkasi opintotukea merkittävästi. Hallitus on leikkanut yhteiskunnan pienituloisimmalta ryhmältä. Hallituksen tekemä opintotukiuudistus on heikentänyt koulutuksellista tasa-arvoa ja pidentänyt opintoaikoja.

Hallitus on muuttanut opintotukijärjestelmää lainapainotteisemmaksi. Lainapainotteinen opintotuki ei sovi nykyaikaan, jossa työelämä on epävakaa ja pirstaleista eikä taetta opiskelun jälkeisestä pysyvästä työstä ole.

Korkeakouluopiskelijoiden merkittävin opintoja hidastava tekijä on opiskelijoiden heikko toimeentulo. Opiskelijoiden mahdollisuus keskittyä opintoihinsa on heikentynyt, kun lisätienestettä on ollut pakko hakea entistä enemmän töissä käynnistä. Opintotuista päätettäessä tulee myös muistaa toista astetta käyvät, niin ala- ja täysi-ikäiset itsenäisesti asuvat, kuin vanhempiensa luonakin asuvat opiskelijat.

Vihreät esittää 100 miljoonan euron korotusta valtion opintotukimäärärahaan. Jos korotus annettaisiin kaikille toisen asteen ja korkeakouluopiskelijoille tasaisella euromääräisellä korostuksella, se tarkoittaisi noin 50 euron korotusta opintorahaan.

Momentille 29.70.55 + 100 000 000

KIRJASTOT

Kirjasto on paikka, johon kaikki ovat tervetulleita. Se on yhteinen tila, jossa kaikki yhteiskunnan jäsenet kohtaavat riippumatta siitä, onko taskussa rahaa. Kirjastoilla on myös tärkeä yhteiskunnallinen tehtävä elinikäisen oppimisen ja sivistyksen ylläpitäjänä, sekä kotimaisista kielistä vastuuta kantavana tahona.

Kirjasto on keskeinen hyvinvointipalvelu. Kirjastojen tehtävä on taata kansalaisille yhtäläiset mahdollisuudet harrastaa kulttuuria, vahvistaa omaa sivistystään ja kehittää omaa osaamistaan.

Kirjaston kaltaisten peruspalvelujen käyttäjinä kansalaisten tulisi kuitenkin olla yhdenvertaisia riippumatta siitä, missä he asuvat. Pienissä kunnissa kirjasto saattaa olla ainoa kulttuuria tarjoava laitos, joka toimii sekä kulttuuritilaisuuksien järjestäjänä että kotiseutuhengen ylläpitäjänä.

Kirjastoverkkoon on jo nyt syntynyt katvealueita, joissa toimintamenot pidetään keinotekoisesti alhaalla heikentämällä palveluita. Hallituksen esittämät leikkaukset ovat kohta-
loikkaat katvealueiden kirjastoille.

Momentille 29.80.30 + 200 000

TEATTERIT, ORKESTERIT JA MUSEOT (KIKY)

Kilpailukyky sopimus leikkaa teattereilta, orkestereilta ja museoilta 583 000 euroa. Kiky-sopimuksessa sovittiin, että työaikojen pidennyksistä ja lomarahojen leikkauksista syntyvät säästöt käytetään työnantajamaksujen alentamiseen. Sopimuksessa kuitenkin sovittiin, että vain julkinen sektori joutuu kompensoimaan työnantajamaksujen alennuksesta johtuvaa hyötyä lisäleikkauksilla. Kiky-sopimuksen aiheuttaman leikkaukset tulivat yllätyksenä teattereille, orkestereille ja museoille, sillä sopimuksesta aiheutuvien leikkausten piti kohdistua vain julkiseen sektoriin eivätkä nämä ole toimijat ole julkisia vaan yksityisiä toimijoita. Kiky-sopimuksen tarkoituksena ja tavoitteena oli leikata henkilökustannuksista, jonka seurauksena valtionvarainministeriö katsoo, että jaettavia määrärahoja voidaan leikata.

Tutkimusten mukaan kulttuuripalvelut ovat rahallisesti kannattavia yhteiskunnalle, sillä kulttuuri lisää matkailua ja matkailu lisää tuloja. Kulttuuripalveluiden katsotaan myös vaikuttavan siihen, että ihmiset tulevat paremmin toimeen keskenään ja ymmärtävät toistensa kulttuureja. Kulttuuri edistää myös ihmisten hyvinvointia ja parantaa elämänlaatua.

Momentille 29.80.31 + 583 000

TEATTERIT, ORKESTERIT JA MUSEOT

Vihreiden mielestä kulttuuri kuuluu kaikille. Kulttuuri ja taide ovat sekä itseisarvo että väline hyvään elämään. Kulttuurin on oltava ihmisiä lähellä, osa arkea. Kulttuuri on myös merkittävä osa kansantaloutta: ala tuottaa kolme prosenttia kansantulostamme, mikä on enemmän kuin elektroniikka- tai paperiteollisuuden, metsätalouden tai hotelli- ja ravintola-alan osuudet.

Teatterit, orkesterit ja museot ovat suomalaisen kulttuurin selkäranka. Niiden rooli maamme kulttuuriperinnön vaalijoina on keskeinen. Teatterit, orkesterit ja museot saavat suuren osan rahoituksestaan valtionosuuksista. Työvoimavaltaisten alojen kustannukset ovat nousseet vuosittain, ja valtionosuuden perustana olevat laskennalliset yksikköhinnat ovat jääneet pahasti jälkeen todellisuudesta. Ruotsissa hallitus on päättänyt nostaa

ensi vuoden taiteen ja kulttuurin budjettia 78 miljoonalla eurolla ja yksi suurimmista hyötyjistä on taiteen vapaa kenttä, joka saa 12 miljoonaa lisää. Suomessa hallitus suunnittelee päinvastoin pienentävänsä taiteen ja kulttuurin budjettia.

Tällä hetkellä orkestereiden, teattereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmään suunnitellaan uudistusta, joka on kulttuuripoliittisesti ehkä merkittävin vuosikymmeniin. Monimuotoistuva ja kasvava taiteen vapaa kenttä tulisi mukaan valtionosuusjärjestelmän piiriin. Uusi valtionosuusjärjestelmä takaa entistä moninaisemman taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden ympäri Suomen. Uudistus jää kuitenkin torsoksi, mikäli valtionosuuksien budjetti ei samalla nouse. Uudistukseen on syytä valmistautua jo nyt kasvattamalla valtionosuuksien tasoa.

Momentille 29.80.31 + 1 000 000

IHMISOIKEUSLIITON TOIMINTA

Ihmisoikeudet kuuluvat jokaiselle ihmiselle. Ne ovat yleismaailmallisia, luovuttamattomia ja perustavanlaatuisia. Ne ovat osa kansainvälistä oikeutta ja niiden toteutumista valvotaan kansainvälisissä ja kansallisissa valvontaelimissä. Ihmisoikeusliitto on ainoa yleinen ihmisoikeusjärjestö, joka seuraa kokonaisvaltaisesti Suomen ihmisoikeustilannetta. Ihmisoikeuksien edistäminen ja vaaliminen ovat länsimaisen sivistysvaltion tunnusmerkkejä ja velvollisuuksia. Vahvan kansalaisyhteiskunnan merkitys on tässä työssä keskeinen. Kansalaisjärjestöt, kuten Ihmisoikeusliitto, valvovat ja edistävät osaltaan ihmisoikeuksien toteutumista.

Ihmisoikeusliiton työ naiseen kohdistuvan väkivallan ja ihmiskaupan torjumiseksi sekä lasten, pakolaisten ja vähemmistöjen oikeuksien turvaamiseksi on arvokasta ja välttämätöntä. Ihmisoikeusliiton asiantuntemus on yhteiskunnallisen keskustelun ja päätöksenteon kannalta hyödyllistä ja ihmisoikeuksien toteutumisen seuranta tarpeellista.

Järjestö toimittaa tietoa ihmisoikeusloukkauksista kansallisille ja kansainvälisille valvontaelimille, esimerkiksi Poliisi on pyytänyt asiantuntijatukea oman koulutuksensa ihmisoikeusosioiden kehittämiseen ja järjestö on myös tarjonnut ETYJille valmistelutukea. Vuonna 2017 Ihmisoikeusliitto on myös kouluttanut muun muassa rajavartiolaitoksen ja

maahanmuuttoviraston toimijoita. Ihmisoikeusliitto tekee tärkeää rasismia vastaan työtä ja toimii sen eteen, että viharikokset tunnistettaisiin paremmin.

Momentille 29.80.50 + 200 000

RAUHANTYÖN EDISTÄMINEN

Rauhanliike on toiminut Suomessa jo yli sata vuotta. Rauhantyötä tekevien kansalaisjärjestöjen toiminta tukee valtion tavoitteita muun muassa järjestämällä globaali- ja rauhankasvatusta sekä täydentää asiantuntemuksellaan yhteiskunnallista keskustelua.

Järjestöjen tukeminen on valtiolle edullinen tapa edistää yhteisiä tavoitteita. Mittavasta työsarasta huolimatta rauhantyö perustuu pääosin vapaaehtoistyöhön. Valtion avustuksella varmistetaan toiminnan jatkuvuus ja pitkäjänteisyys.

Monimutkaisten kansainvälisten konfliktien aikana rauhantyöstä leikkaaminen on erityisen lyhytnäköistä. Globaali- ja rauhankasvatuksen merkitys kouluissa korostuu entisestään uusien opetussuunnitelmien myötä. Leikatut määrärahat heikentävät merkittävästi rauhanjärjestöjen mahdollisuutta tukea kouluja tässä kasvatustyössä ja toteuttaa pitkäjänteistä työtään rauhan ja vakauden edistämiseksi Suomessa ja maailmalla.

Momentille 29.80.50 + 400 000

METSÄLUONNON HOIDON EDISTÄMINEN

METSO-toimenpideohjelma yhdistää metsien hoidon ja suojelun. Sen tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys. Monimuotoisuus METSO-ohjelmassa turvataan luonnonhoidolla, jota käytetään elinympäristöjen luonnonarvojen parantamiseen.

Ohjelmaa toteutetaan ekologisesti tehokkailla, vapaaehtoisilla ja kustannusvaikuttavilla keinoilla ja siitä on saatu hyviä tuloksia. Ohjelman ansiosta ympäri maata pohjoisinta Suomea lukuun ottamatta tulnaisiin perustamaan tuhansia uusia luonnonsuojelualueita ja ympäristötukikohteita.

Vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on myös parantanut luonnonsuojelun hyväksyttävyyttä ja lisännyt metsä- ja ympäristöalan toimijoiden välistä yhteistyötä. Suojelun avulla turvataan myös puuston rakennepiirteiltä edustavia ja lajistoltaan monimuotoisia metsäluonnon elinympäristöjä. METSO-ohjelman leikkaukset olisivat haitallisia niin ympäristölle kuin maanomistajillekin.

Yksi hallituksen kärkihankkeista on biotalouden edistäminen. Kuitenkin samaan aikaan luonnonsuojelun määrärahoja karsitaan ja niiden leikkaukset osuisivat erityisen tuntuvasti METSO-ohjelmaan. Mikäli määrärahoja leikattaisiin, METSO-ohjelman tärkeät tavoitteet, yhteensä 96 000 hehtaarin pysyvä ja 82 000 hehtaarin määräaikainen suojelu vuoteen 2025 mennessä, jäävät toteutumatta.

Momentille 30.40.45 + 1 000 000

VESI- JA KALATALOUSHANKKEET

Vesi- ja kalataloushankkeiden tukemisen määrärahaa käytetään kalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseen toteuttamalla kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistäviä hankkeita.

”Vesi- ja kalataloushankkeiden tukeminen” -momentille on sisällytetty hallitusohjelman mukainen miljoonan euron säästö vuonna 2017, mutta momentin loppusummassa ei näy vuodelle 2017 lainkaan muutosta, koska kyseiselle momentille oli sisällytetty ”Biotalous ja puhtaat ratkaisut –kärkihankkeen” saman suuruinen miljoonan euron panostus. Näin toteutettuna vesi- ja kalataloushankkeiden perusrahoitus on nimetty uudelleen kärkihankke-rahoitukseksi, eikä kalojen luontaista elinkiertoa tukevien hankkeiden rahoitus lisääntynyt vuonna 2017 lainkaan.

Vuodelle 2018 on budjetoitu 1 350 000 euron korotus viime vuoteen verrattuna, joka on edelleen vain 1 350 000 euron korotus vuoden 2016 määrärahaan verrattuna, vaikka kärkihankkeelle sanotaan sijoitetun jo 2 350 000 miljoonaa lisäeuroa.

Valtioneuvosto on hyväksynyt kansallisen kalatiestrategian maaliskuussa 2012 uhanalaisien vaelluskalojen suojelemiseksi. Kalatiestrategian tärkeimpänä tavoitteena on uhanalaisten ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuuden vahvistaminen.

Tämä mahdollistuu vaellusyhteyden palauttamisella ja muilla luontaista lisääntymiskiertoa tukevilla toimenpiteillä, joihin kyseistä määrärahaa on käytetty. Kalakantojen elinvoimaisuutta parantavaan määrärahaan tarvitaan miljoonan euron korotus, jotta uhanalaisien ja vaarantuneiden vaelluskalakantojemme elinvoimaisuus vahvistuu. Panostamalla vaelluskalakantojen tilaan voidaan parantaa myös mm. luontomatkailun edellytyksiä.

Momentille 30.40.31 + 1 000 000

JOUKKOLIIKENNE: JUNALIIKENTEEEN OSTOT

Vuonna 2015 hallitus leikkasi 15 miljoonan euroa joukkoliikenteen palvelujen ostosta ja kehittämisestä. Vuoden 2018 budjetissa leikkauksia tilkitään palauttamalla junaliikenteen ostoihin kaksi miljoonaa euroa.

Pienestä leikkausta tilkitsevistä lisärahasta huolimatta on selvää, että junaliikenne ei tule palautumaan vuoden 2015 ostoliikenteen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Muutokset pakottavat matkustajat turvautumaan yhä useammin yksityisautoiluun, sillä osalla nykyisistä yhteysväleistä bussiliikenne on käytännössä katsoen olematonta. Liikenteen hiilidioksidipäästöt ja muut haitat tulevat lisääntymään.

Junavuorojen lakkauttamisen seurauksena vaarantuu liikkumisen tasa-arvo. Monia lakkautettuja junayhteyksiä käyttivät paljon nuoret, opiskelijat ja eläkeläiset. Heille yksityisautoilu ei ole vaihtoehto. Myöskään korvaavat bussivuorot eivät ole todellinen vaihtoehto kaikille junan käyttäjille muun muassa hitaamman nopeuden sekä heikompien työskentelymahdollisuuksien takia.

Toimivat junayhteydet ovat tärkeitä maakuntien elinvoimaisuudelle. Junayhteyksien lakkauttaminen vaikeuttaa yritystoiminnan mahdollisuuksia maakunnissa ja heikentää edellytyksiä houkutella investointeja. Myös maakuntien houkuttelevuus muuttajien silmissä kärsii. Erityisesti junavuorojen lakkauttaminen tulee heikentämään maakuntien keskuskaupunkien korkeakoulujen vetovoimaa. Maakuntien matkailuelinkeinolle junaliikenteen loppuminen on paha takaisku.

Momentille 31.30.63 + 13 000 000

JOUKKOLIIKENNE: KESKISUURET KAUPUNGIT

Marraskuussa 2016 valmistuneessa kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa linjataan, että liikenteen kasvihuonekaasupäästöistä on leikattava puolet vuoteen 2030 mennessä

vuoteen 2005 verrattuna. Liikennesuoritteiden osalta strategian tavoitteena on henkilöauton kasvun taittuminen kaupunkiseuduilla vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi tavoitellaan henkilöauton käytön tehostumista, joukkoliikenteen ja liikenteen uusien palveluiden lisääntyvää käyttöä sekä 30 % kasvua kävely- ja pyörämatkojen määrissä. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää muun muassa digitalisaation ja niin sanotun Mobility as a Service (MaaS) eli liikkuminen palveluna –konseptien hyödyntämistä. Liikkuminen Palveluna tarkoittaa kokonaisuutta, jossa käyttäjät voivat ostaa tarpeidensa mukaan paketoituja liikumispalveluja

Hallitus suuntaa 3,5 miljoonaa suurille kaupunkiseuduille yksityisautoilulle vaihtoehtoisten liikkumismuotojen kehittämiseen osana suurten kaupunkien joukkoliikennetukea. Suuria kaupunkiseutuja ovat joukkoliikenneasetuksen mukaan Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun kaupunkiseudut.

Digitalisaatiota ja liikenne palveluna –toimintatapaa edistäviä kehittämishankkeita tulee tukea myös keskisuurissa kaupungeissa, joilla tarkoitetaan Hämeenlinnan, Joensuun, Jyväskylän, Kuopion, Lahden ja Porin kaupunkiseutuja sekä Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan ja Vaasan kaupunkien. Lisätuki erityisesti keskisuurille kaupungeille mahdollistaa kehitystoimintaa, johon on vähemmän yksityisiä resursseja kuin suurissa kaupungeissa. Keskisuurissa kaupungeissa tarvitaan myös erilaisia palvelukonsepteja verrattuna suuriin kaupunkiseutuihin. Koska keskisuurten kaupunkien väestömäärä ja yhdyskuntarakente eivät useinkaan mahdollista raskaita joukkoliikennetarkoituksia, voisi digitalisaation ja liikkuminen palveluna –konseptien hyödyntämisellä saada niissä kustannustehokkaimpia ratkaisuja.

Momentille 31.30.63 + 3 500 000

KYBERTURVALLISUUSKESKUS

Suomi on tietoyhteiskuntana riippuvainen tietoverkkojen ja -järjestelmien toiminnasta. Tästä syystä tietoverkkoihin kohdistuviin häiriöihin ja rikoksiin tulee pyrkiä varautumaan suunnitelmallisesti myös viranomaisten toimesta.

Viestintäviraston organisaatioon kuuluva Kyberturvallisuuskeskus on kansallinen tietoturvakansallinen, joka kehittää ja valvoo viestintäverkkojen ja -palveluiden toimintavarmuutta ja turvallisuutta.

Kyberturvallisuuskeskuksen CERT-toimintoihin kuuluu tietoturvaloukkausten ennaltaehkäisy, havainnointi, ratkaisu sekä tietoturvauhkista tiedottaminen. Keskuksen NCSA-tehtäviin sisältyy vastuu turvaluokitellun aineiston sähköiseen tiedonsiirtoon ja -käsittelyyn liittyvistä turvallisuusasioista.

Keskuksen toiminta tähtää yleisten viestintäverkkojen ja viestintäpalveluiden turvallisen ja häiriöttömän toiminnan varmistamiseen sekä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen. Huoltovarmuuskeskuksen kanssa solmitun sopimuksen mukaisesti Kyberturvallisuuskeskus vastaa osaltaan huoltovarmuuden kannalta elintärkeiden teknisten järjestelmien toimivuuden turvaamisesta.

Kyberturvallisuuskeskuksen toiminta tulee turvata riittävillä resursseilla, jotka mahdollistavat nopean reagoinnin mahdollisiin kyberuhkiin. Hallitus lisää Kyberturvallisuuskeskuksen toimintamenoihin kaksi miljoonaa. Asiantuntija-arvioiden mukaan Kyberturvallisuuskeskuksen resurssitarve on kuitenkin kolminkertainen.

Momentille 31.40.01 + 4 000 000

TUTKIMUS-, KEHITTÄMIS- JA INNOVAATIOTOIMINTA

Maaailman talousfoorumi julkaisi vuonna 2015 raportin, jossa tarkastellaan maiden pitkän aikavälin rakenteellista kilpailukykyä. Suomi oli 140 valtion vertailussa paras Pohjoismaa, ja sijoittui kokonaisuudessa kahdeksanneksi. Yksi Suomen vahvuuksista oli innovoinnin runsaus, jossa Suomi sijoittui kaikista vertailumaista toiseksi.

Valtion tukia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalle (tki-toiminnalle) on tällä hallituskaudella leikattu kovalla kädellä. Tekesin rahoitukseen on kohdistettu kymmenien miljoonien eurojen leikkaukset, jotka näkyvät niin yritysten, yliopistojen kuin valtion tutkimuslaitosten tki-hankkeiden vähentymisenä. Vaikka hallitus esittää vuoden 2018 talousarviossa Tekesille yhteensä 35 miljoonan euron vuosittaista lisärahoitusta, nosto ei palauta määrärahoja läheskään aiemmalle tasolle.

Tekesillä on Suomen tki-toiminnan kentässä olennainen rooli. Innovaatiotukien tehtävä on tukea radikaaleja ja kunnianhimoisia hankkeita, joihin ei löydy riittävästi yksityistä rahoitusta. Tuella on merkittävä rooli innovaatioiden kehittämisessä, kaupallistamisessa ja

kansainvälistymisessä. Esimerkiksi Tekesin rahoittamissa pk-yrityksissä, joiden hanke päättyi vuonna 2010-2011, liikevaihto kasvoi vuosina 2010-2013 14 prosenttiyksikköä enemmän kuin vastaavissa pk-yrityksissä keskimäärin. Kansainväliseen kasvuun tähtäävissä yrityksissä vastaava luku oli 24 prosenttiyksikköä.

Tekesin rahoituksesta valtaosa kohdistuu hallitusohjelman korostamille sisältöalueille: digitalisaatioon, cleantechiin, biotalouteen sekä terveyteen ja hyvinvointiin. Leikkaukset ovat siis kohdistuneet hallituksen itse määrittelemille kärkihankealoille.

Tekesin ja Finpron yhdistyminen vuoden 2018 alusta lähtien parantaa linkkiä innovaatioiden kehittämisen sekä markkinoinnin ja kaupallistamisen välillä, edistäen suomalaisten tuotteiden murtautumista markkinoille sen jälkeen, kun ne on kehitetty. Lakiesitys uuden Business Finland –organisaation luomisesta on tervetullut, mutta toiminnan rahoituksen taso ja sen kehitys on huolestuttava. Talouden lähdettyä viime aikoina vihdoinkin kasvuun ei ole järkevää heikentää uusien innovaatioiden kaupallistamisen edellytyksiä.

Yritystukijärjestelmäämme on uudistettava radikaalisti, myös innovaatorahoituksen osalta. Tukijärjestelmää tulisi katsoa siitä näkökulmasta, missä valtion tuoma lisäarvo on suurin, eikä yksityistä rahoitusta ole riittävästi saatavilla. Tukia pitäisi myös muuttaa vastikkeettomasta jakamisesta lainapainotteiseen suuntaan tai valtioneuvostokausiin.

Pelkät leikkaukset ilman järjestelmän uudistamista eivät kuitenkaan edistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tuloksellisuutta. Yritystukien leikkauksia ei tulisi kohdistaa ensimmäisenä tki-tukiin, jotka on yritystukia koskevassa taloustieteellisessä tutkimuksessa todettu kaikkein tehokkaimmaksi tukimuodoksi. Tukien pienentäminen ja uudistaminen tulisi sen sijaan aloittaa ympäristölle haitallisista ja tehottomista tuista, joita on listattu esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön keväällä 2017 julkaisemassa virkamiesraportissa yritystuista.

Momentille 32.20.40 + 40 000 000

JULKINEN TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUT

Vaikka työllisyys on talouden kasvun myötä parantunut ja työttömyys helpottanut, on kausitasoitettu työttömyys TEM:n tilastojen mukaan edelleen .... (7,5 prosenttia). Heinäkuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli edelleen 329 000. Näistä pitkäaikaistyöttömiä oli 106 000, nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita 46 000 ja yli 50-vuotiaita 15 700. Työvoiman ulkopuolella olevista oli piilotyöttöminä 132 000 henkilöä.

Vaikka työttömyys on jonkin verran helpottanut, tarvitsemme lisää panostusta mm. työvoimakoulutukseen, työllisyyspoliittisiin avustuksiin, palkkatukeen ja starttirahaan Harjoittaaksemme aktiivista ja tuloksellista työvoimapolitiikkaa tarvitsemme osaamisen parantamista ja päivittämistä. Työvoimapolitiikalla voidaan osaltaan helpottaa myös rakennemuutoksessa syntyvää kohtaanto-ongelmaa.

Hallitus on tehnyt työttömyysturvaan monia heikennyksiä ja leikkauksia: palkkatuen enimmäiskesto on lyhennetty ja tukikuukausia on vähennetty. Myös työvoimapolitiittista koulutusta on vähennetty. Nyt ehdotettu määrärahan lisäys ei riitä vastaamaan käsillä olevaan haasteeseen eikä paikkaamaan aiempia leikkauksia.

Kasva maahanmuuttajien joukko asettaa uusia haasteita myös työvoimapolitiikalle. Usein ensimmäinen askel työelämään on kielitaidon oppiminen. Kotouttamiseen sijoittaminen on paitsi inhimillisesti oikein myös hyvä investointi yhteiskunnalta.

Tavoitteena pitää olla laadukas ja toimiva kieliopetus, johon pääsee nopeasti ja joka tuottaa tuloksia. Se vaatii myös taloudellista resursointia. Yksi vaihtoehto olisi tarjota maahanmuuttajille koulutusseteleitä, joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia itselleen sopivassa vaiheessa kielikoulutusta. Mahdollisuutta kieliopintoihin ei tule rajoittaa maassaoloajan tai työmarkkina-aseman perusteella, jotta esimerkiksi myös kotona lapsia hoitavat vanhemmat pääsevät kieliopintojen piiriin.

Momentille 32.30.51 + 50 000 000

UUSIUTUVAN ENERGIAN TARJOUSKILPAILUT

Vuonna 2018 on saatettava nopealla aikataululla toimintaan uusiutuvan energian tarjouskilpailutus, jotta uusiutuvan energiantuotannon hyvä kehitys ei katkea ja Suomeen syntynyt osaaminen katoa. Uusi teknologianeutraali kannustinjärjestelmä mahdollistaa uusien

kilpailutusten aloittamisen esimerkiksi tuulivoiman osalta, jossa vanha syöttötariffijärjestelmä on sulkeutunut ja uusia työllisyyttäkin lisääviä rakennuslupia ei siitä johtuen tällä hetkellä myönnetä. Viimeisten arvioiden mukaan tuulivoima on jo kaikkein kustannustehokkainta energiaa, on tärkeää, että sen tuotannon lisääminen ei hidastu hallinnollisista syistä.

Käynnistettävässä tarjouskilpailutusmallissa toimijat valitaan sen mukaan, kuka pystyy tarjoamaan uusiutuvaa energiaa kustannustehokkaimmin. Järjestelmässä järjestetään uusiutuvan energian huutokauppoja/tarjouskilpailuja, jotka voivat olla teknologianeutraaleja tai kohdennettuja esimerkiksi aurinko- tai tuulisähkölle kulloisenkin tarpeen mukaan. Tällaisessa tarjouskilpailussa toimijat tarjoavat sähköntuotantoaan tiettyyn hintaan, jolloin saadaan kustannustehokkaasti lisättyä uusiutuvan energian tuotantoa.

Uusi järjestelmä tarvitaan vauhdittamaan uusiutuvaa energiaa monipuolisesti ja teknologianeutraalisti. Suomen tulee tavoitella edelläkävijyyttä uusiutuvan ja puhtaan energiateknologian viejämaana.

Momentille 32.60.44 + 5 000 000

PÄÄSTÖKAUPPAKOMPENSAATION PERUMINEN

Hallitus esittää talousarvioesityksessään (19.9.2017), että hiilivuodon riskille erityisen alttiit toimialat, käytännössä raskas teollisuus, voisivat saada tukea päästöoikeuden hinnasta johtuvan korkeamman sähkön hinnan kompensoimiseksi.

PäästökauppaKompensaatioissa hyvitetään haittaa, jonka olemassaoloa ei ole todistettu. Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksen (VATT) raportissa ”Ilmastopolitiikan vaikutukset Suomen kansantalouteen ja kilpailukykyyn” todetaan, että empiirisissä tutkimuksissa hiilivuotoa ei ole havaittu. Tutkimuskirjallisuus osoittaa, että ilmastotoimien vaikutukset yrityksiin ovat korkeintaan marginaalisia, usein olemattomia. Lisäksi sähkön hinta oli Eurostatin mukaan Suomessa teollisille toimijoille vuoden 2016 jälkimmäisellä puoliskolla Euroopan unionin toiseksi halvin. Aalto-yliopiston tutkimuksen mukaan uusiutuvien energiamuotojen tulo markkinoille on laskenut sähkön hintaa, ei nostanut sitä (Liski & Vehviläinen 2016).

Kompensaatio kohdistuu aloille, jotka saavat jo ennestään runsaasti tukea alennetun sähköverokannan (yli 600 miljoonaa) ja energiantensiivisen teollisuuden veronpalautusten (noin 230 miljoonaa) kautta. VATT katsoo, että nyt esitetty teollisuuden tukien lisääminen ei edistä kansantalouden kasvuedellytyksiä eikä yritystoiminnan tehokkuutta. Resurssien sitominen verrattain heikkojen kasvunäkymien toimialoihin päinvastoin alentaa kansantalouden kasvuedellytyksiä.

Tuki rahoitetaan päästöoikeuksien huutokauppatuloilla. Päästökauppadirektiivin ja Euroopan neuvoston linjauksen mukaan vähintään 50 % päästöhuutokaupan tuloista tulisi osoittaa ilmastotekoihin. Aiemmin tuloista rahoitettiin mm. kehitysmaiden ilmastotoimia. Nyt rahat ohjataan lisätueksi raskaalle teollisuudelle sen sijaan että ne käytettäisiin toimiin, jotka edistävät Pariisin sopimuksen velvoitteiden täyttämistä, kuten puhtaan energian tutkimus- ja kehitysmenoihin sekä kehitysmaiden ilmastotoimien rahoitukseen.

Momentilta 32.60.46 -27 000 000

SÄHKÖAUTOJEN LATAUSVERKKO

Sähköisen liikenteen kehittäminen ja edistäminen ovat tärkeitä keinoja rajoittaa liikenteen päästöjä. Latausverkkoa on kehitettävä voimakkaasti, jotta ihmiset rohkaistuvat hankkimaan sähköautoja. Kattava latausjärjestelmä on avainasemassa sähköisen liikenteen määrän kasvuun ja liikkumisen sujuvuuteen.

Sähköautojen latausverkkoa on parannettava esimerkiksi huoltamoilla sekä lisäämällä rakennusmääräyksiin velvoite sähköautojen latauspisteisiin varautumisesta uudisrakennuksissa ja saneerauskohteisissa. Myös kunnille tulee tarjota tukea ja neuvontaa sähköautoinfrastruktuurin kehittämisessä. Kokeilujen ja pilottien avulla myös uutta teknologiaa tulee edistää, jotta käyttöön saadaan tehokkaimmat ja sopivimmat ratkaisut.

Momentille 32.60.47 + 3 000 000

MAAHAMUUTTAJIEN KUNTAKORVAUKSET

Kunnat toteuttavat monia erilaisia toimia, joilla tuetaan ja edistetään maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä ja osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa. Valtio korvaa kunnille maahanmuutosta aiheutuvia kustannuksia maksamalla kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Tavoite on, että maahanmuuttajat oppivat selviämään arjessa itsenäisesti sekä huolehtimaan omasta toimeentulostaan. Mitä suurempi osa maahanmuuttajista työllistyy pysyvästi, ja mitä nopeammin työllistyminen tapahtuu, sitä suuremmiksi muodostuvat kansantaloudelliset hyödyt. Inhimillisistä hyödyistä puhumattakaan: kotoutumisen kannalta työllä on keskeinen merkitys.

Korvausta kunnille maksetaan 6845 euroa vuodessa alle 7-vuotiaasta ja 2300 euroa vuodessa 7 vuotta täyttäneestä henkilöstä. Laskennallisten korvausten taso määriteltiin vuonna 1993. Sen jälkeen laskennallisia korvauksia on korotettu vain kaksi kertaa, viimeksi vuonna 2011.

Maahanmuuttajista kunnille koituvat todelliset kustannukset ovat selkeästi korvausta suuremmat. Varsinkin maassa olon alkuvaiheessa maahanmuuttajien tukemiseen tarvitaan runsaasti aikaa ja henkilöresursseja. Kuntien kesken valmiudet maahanmuuton hoitoon vaihtelevat suuresti. On koko yhteiskunnan edun mukaista, että maahanmuuttajien kotoutumiseen panostetaan kunnolla ja heidät saadaan mukaan niin työelämään kuin muuhun yhteiskunnan toimintaan.

Momentille 32.70.30 + 10 000 000

PERUSTULOKOKEILUN LAAJENNUS

Perustulon kokeileminen on välttämätöntä. Perustulokokeilu tarjoaa mahdollisuuden nähdä perustulon vaikutukset ihmisten elämään, työllisyyteen, köyhyyteen ja elinkeinoelämään.

Hallituksen kokeilu perustulosta on kuitenkin niin rajallinen, ettei sen tuloksena synny perustulon jatkoselvityksen kannalta käyttökelpoista tai yleistettävää tietoa. Hallituksen

perustulokokeilun tavoitteet rajautuvat työmarkkinatuen saajien työssäkäynnin lisäämiseen ja kokeilun piirissä on vain 2000 suomalaista. Perustulossa kyse paljon laajemmasta muutoksesta.

Jotta nähdään, miten kokeilu vaikuttaa erilaisiin ihmisryhmiin ja millaisia käyttäytymisvaikutuksia sillä on eri elämäntilanteissa, kokeilun otantaa on laajennettava. Kokeilun rajaaminen vain tiettyyn kapeasti rajattuun ihmisryhmään vääristää ja rajaa kokeilun tuloksia.

Perustulo ansaitsee laajemman kokeilun, jossa noudatetaan tieteellisesti päteviä kriteerejä ja hyvän tiedontuotannon periaatteita. Kokeilun riittävän laajuuden turvaamiseksi sille on turvattava riittävät resurssit. Kokeilun tavoitteena tulee olla yleistettävä tieto ja tulokset, joiden pohjalta voidaan tehdä poliittisia päätöksiä perustulon jatkosta.

Esitämme perustulokokeilun laajentamista niin, että kokeilun otantaa laajennettaisiin määrällisesti ja laadullisesti, kattamaan useampia ihmisryhmiä. Kokeilun laajentamista tukee useat asiantuntijalausunnot. Esitämme, että kokeilun laajentamisen suunnitteluun varataan määrärahat ja laajennettu kokeilu toteutetaan alkuvuodesta 2018 alkaen.

Momentille 33.03.31 + 10 000 000

ASUMISTUKI

Asumisen kalleus on etenkin suurissa kaupungeissa työttömyyden ohella merkittävin köyhyyttä aiheuttava syy. Asumistuen saajista useat ovat myös toimeentulotuen saajia.

Hallituksen linjaus siirtää asumistuki vuokratasoindeksistä elinkustannusindeksiin on leikkaus, joka osuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin suomalaisiin. Elinkustannusindeksi kehittyy vuokratasoindeksiä hitaammin etenkin suurilla kaupunkiseuduilla. Hallituksen linjaus jäädyttää asumistuen enimmäisasumismenojen taso vuoden 2017 tasolle leikkaa myös suurten kaupunkien asumistuensaajien tukea. Osa-asunnon normi myös osaltaan rajaaminen 80 prosenttiin enimmäisasumismenoista leikkaa tukea sen tarvitsijoilta.

Vihreiden mielestä asumistuen kustannusmenoja voidaan vähentää lisäämällä edullista vuokra-asuntotuotantoa riittävästi. Hallituksen toimet vaikeuttavat asumistukea saavien ihmisten työn perässä muuttamista, kun asumisen hinta nousee yksilölle entisestään ja kannustin työn perässä muuttamiseen heikkenee.

Valtionneuvoston selvityksen mukaan asumistuen leikkaus nostaa toimeentulotukimenoja 11,6 miljoonaa euroa sekä osaltaan lisää kannustinloukkuja.

Momentille 33.10.54 + 28 000 000

YKSITYISLÄÄKÄRIEN KELA-KORVAUSTEN LEIKKAUS

Tällä hetkellä Kela korvaa osan yksityislääkärin ja yksityishammaslääkärin palkkioista, hoidosta ja tutkimuksista. Mikäli ei halua jonottaa julkiseen terveydenhuoltoon, voi maksaa yksityislääkärin käynnistä korkeamman summan ja Kela maksaa tästä osan asiakkaalle takaisin.

Yksityislääkärien Kela-korvaukset luovat terveydellistä epätasa-arvoa ja jakavat ihmisiä varakkaiden yksityisiin ja heikompiosaisen julkiseen terveydenhuoltoon. Samalla ne lisäävät kansalaisten terveyseroja ja heikentävät julkisen terveydenhuollon toimivuutta. Lisäksi yksityisen terveydenhuollon piirissä tehtävät ylimääräiset tutkimukset ja apuvälineiden maksattaminen asiakkailta nostavat vakuutusmaksuja kaikkien osalta.

Ymmärrämme, että yksityislääkärien Kela-korvauksiin ehdotetun määrärahan vähentäminen lisää painetta julkiseen terveydenhuoltoon. Uskomme kuitenkin, että ne kansalaiset, joilla on varaa käyttää yksityislääkäreiden palveluita, tekevät sen Kela-korvauksen leikkaamisesta huolimatta. Yksityislääkärien Kela-korvaus on suora tulonsiirto yksityisille terveysasemille eikä se ohjaa merkittävästi ihmisten käyttäytymistä. Varakkaiden ohituskaista terveydenhuoltoon ei ole hyvä asia.

Momentilta 33.30.60 -30 000 000

LÄÄKEKORVAUKSET JA POTILAIEN MATKAKORVAUKSET

Hallitusohjelman mukaan lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 miljoonan euron säästö vuodesta 2017 lukien. Säästöjen toteutus aloitettiin jo vuonna 2016, ja vuonna 2017 lääkekorvauksien omavastuuta korotettiin 50 euroon ja ylemmän erityiskorvausluokan lääkekohtaista omavastuuta korotettiin 3 eurosta 4,50 euroon ja vuosiomavastuun ylityksen jälkeistä lääkekohtaista omavastuuta korotettiin 1,50 eurosta 2,50 euroon. Potilaan matkakustannusten omavastuuta nostettiin 16 eurosta 25 euroon.

Toteutetut säästöt sattuvat kipeimmin sairaisiin pienituloisiin ja eläkeläisiin. Kelan mukaan lääkeomavastuu on noussut useammin pieni- kuin suurituloisilla, ja kaikkein pienituloisimpien joukossa oli eniten niitä, joiden maksuosuus nousi jopa 100-200 euroa vuodessa. Matkakorvausten leikkaukset kohdistuvat erityisesti iäkkäille, harvaan asuttujen alueiden asukkaille.

Lääkehuollon keskeinen tavoite on mahdollistaa tehokas, turvallinen, tarkoituksenmukainen ja taloudellinen lääkehoito kaikkea sitä tarvitseville. Lääkekorvausjärjestelmän tulisi turvata erityisesti paljon lääkkeitä käyttävien ja pienituloisten henkilöiden asianmukainen lääkehoito. Lääkekorvausten leikkaamisella voi olla arvaamattomia vaikutuksia niin kansanterveyteen kuin kansalaisten tasa-arvoon. Hyvinvointivaltiossa kenenkään terveyden ei tulisi olla riippuvainen käytettävästä varallisuudesta.

Momentille 33.30.60 + 34 000 000

VALINNANVAUPOUDEN PILOTOINTI

Valinnanvapauspilotit toteutetaan osana tulevaa valinnanvapauslainsäädäntöä. Eduskunta käsittelee sote- ja maakuntauudistuksen lait keväällä 2018 ja lakien on tarkoitus tulla voimaan vasta kesällä 2018 ja valinnanvapauspilotit toteutetaan vasta uuden valinnanvapausmallin mukaan 1.7.2018 alkaen.

Pilotoinnin tarkoituksena on kokeilla uutta valinnanvapausmallia laajasti ja kokonaisvaltaisesti. Valinnanvapauspiloteja varten on valtion talousarviossa varattu 100 miljoonaa euroa vuodelle 2018, josta osa käytetään palvelusetelikokeilujen laajentamiseen. Vuonna 2017 valtion talousarviossa varauduttiin valinnanvapauskokeiluihin 20 miljoonalla eurolla.

Koska valinnanvapauden pilotti on tarkoitus käynnistää vasta kesällä 2018, eikä ole ollenkaan varmaa, että lainsäädäntö valmistuu siihen mennessä, esitämme 50 miljoonan euron määrärahan vähennystä.

Momentille 33.60.38 – 50 000 000

TURVAKOTITOIMINTA

Suomi on ratifioinut Istanbulin sopimuksen, joka velvoittaa puuttumaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan nykyistä tehokkaammin. Suomessa naisista joka kolmas on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa parisuhteessa. Kotiväkivalta uhkaa naisten lisäksi lukuisia miehiä. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi naisiin kohdistuva väkivalta aiheuttaa Euroopan tasa-arvoinstituutin arvion mukaan Suomessa vuosittain yli 2 miljardin euron kustannukset.

Turvakodit tarjoavat suojaa ja kriisiapua ihmisille, jotka eivät voi olla kotonaan välittömän väkivallan tai sen uhan johdosta. Jokaisen turvaa hakevan pitäisi saada apua mahdollisimman nopeasti, sillä vain siten väkivallan kierre saadaan tehokkaasti katkaistua.

Suomen turvakotipaikkojen määrä ei vastaa Euroopan neuvoston suositusta eikä todellista tarvetta.

Arvioiden mukaan turvakotien oville joudutaan käännyttämään vuosittain noin neljännes avunhakijoista. Todellinen ilman turvakotipaikkaa jääneiden määrä on vielä suurempi, sillä monessa tapauksessa paikkaa vaille jäävät myös yhteydenottajan lapset.

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen arvion mukaan kattava turvakotiverkosto tarvitsisi vuosittain noin 40 miljoonan euron rahoituksen. Erityisesti suurimmissa kaupungeissa tarvittaisiin kipeästi lisää turvakotipaikkoja. Turvakotiverkoston tulisi olla myös maantieteellisesti kattavampi, sillä liian pitkät välimatkat voivat estää avun hakemisen.

Momentille 33.60.52 + 3 000 000

JÄRJESTÖTUET

Kuluvalla hallituskaudella ympäristöjärjestöjen määrärahoja on leikattu yhteensä 270 000 eurolla. Leikkaukset ovat merkittävä haikka järjestöjen toiminnalle ja niiden tekemälle ympäristövalistus- ja kasvatustyölle.

Järjestöt edistävät vuoropuhelua suomalaisessa yhteiskunnassa ja tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia vaikuttaa. Järjestöjen rooli ympäristöneuvonnassa ja toiminnan ja päätösten seuraajina on korostunut entisestään, kun resursseja on leikattu ympäristöhallinnolta, ja toisaalta päätösten laillisuusvalvonta on jäämässä enenevässä määrin niistä jätettyjen valitusten varaan, kun esimerkiksi kaavoituksessa on heikennetty ELY-keskusten ja ympäristöministeriön ohjausvaltaa ja valitusoikeutta.

Määrärahasta aiemmin myönnettyjen hankeavustusten avulla on toteutettu laadukasta, valtakunnallisesti merkittävää ympäristökasvatustyötä, joka on tukenut mm. koulujen ja päiväkotien kestävän kehityksen työtä. Ympäristökasvatuksen hankeavustukset ovat olleet kustannustehokas tapa edistää ympäristövastuullisuutta.

Momentille 35.01.65 + 300 000

LUONNONSUOJELUALUEIDEN HANKINTA

Hallitus esittää valtion talousarvioesityksessä 2018 (19.9.2017) luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoille 26,6 miljoonaa euroa. Hallituskauden aluksi menoja leikattiin dramaattisesti aiemmasta kehystasosta: 38 miljoonasta eurosta 18 miljoonaan euroon. Nyt leikkausta pienennetään mutta aiemmasta tasosta ollaan jäljessä yhä yli 11 miljoonaa euroa.

Leikkaukset ovat vieneet merkittävän osan toimintaedellytyksistä sekä maanomistajien että ympäristöjärjestöjen kannattamalta, vapaaehtoisuuteen perustuvalta Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmalta (METSO). Lisäksi leikkaukset eivät ole mahdollistaneet yksityismaiden soidensuojelun täydennysohjelman toteuttamista

Hallituksen mittavat luonnonsuojelualueiden hankintamenoleikkaukset, samaan aikaan kun hallituksen kärkihankkeissa edistetään metsien hakkuiden lisäämistä, vaarantavat luonnon monimuotoisuudesta huolehtimisen. Tämän huolen on tuonut esille myös meri-

toituneiden suomalaistutkijoiden julkilausuma (BIOS 2017). Suomi on sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien biodiversiteettisopimukseen ja luonnon monimuotoisuutta koskevaan Euroopan unionin strategiaan, jonka mukaan luonnon monimuotoisuuden katoaminen on pysäytettävä vuoteen 2020 mennessä. Hallitus on kuitenkin jo nyt myöntänyt, ettei tavoitteessa pysytä.

METSO- ja soidensuojeluohjelma ovat keskeisiä tapoja biodiversiteettisitoumusten saavuttamiseksi. Aiempien vuosien massiivisten leikkausten korjaamiseksi luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenojen palauttaminen aiemmalle tasolle ei yksin riitä, vaan tarvitaan lisärahoitusta viime vuosien merkittävän rahoitusvajeen paikkaamiseksi.

Momentille 35.10.63 + 20 000 000

ASUNTOTUOTANTO JA PUURAKENTAMINEN

Vuoden 2018 valtion talousarvioesityksessä hallitus esittää asuntoa kohti enintään 10 000 euron suuruista määräaikaista käynnistysavustusta sellaiseen vuokra-asuntorakentamiseen, joka kuuluu Helsingin seudun MAL-sopimuksen piiriin ja toteutetaan ns. pitkällä korkotuella (laki 688/2001) muille kuin erityisryhmille.

Helsingin seudulla kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on suuri pula ja pitkä korkotuki on käytännössä ainoa väline, joka tuottaa aidosti kohtuuhintaisia asuntoja. Tällä korkotuella tehdyn asuntotuotannon ja toisaalta puurakentamisen vauhdittamiseksi koko määrärahaa tulisi korottaa ja nostaa tuen määrää 15 000 euroon asuntoa kohti, kun kysymys on puurakentamisesta

Metsäisessä Suomessa puurakentaminen on luonnollinen vaihtoehto, ja sen vauhdittaminen tuo mukanaan uusia vienti- ja työllisyysmahdollisuuksia. Työ- ja elinkeinoministeriö on puurakentamisohjelmassa linjannut tavoitteeksi nostaa puurakentamisen osuus kerrostalojen uudistuotannossa

1 %:sta 10 %:iin. Korotetulla tuella voidaan vauhdittaa puurakentamisen ympärille tarvittavan metsäteollisuuden ja puurakentamisen osajien verkoston syntymistä. Tuki ei kuitenkaan määräaikaaisuutensa vuoksi vääristäisi markkinoita merkittävästi.

Puurakentaminen on myös tärkeä osa kestävästä biotaloudesta, jossa puuraaka-aineelle tulee hakea mahdollisimman pitkäikäisiä käyttökohteita, jotta se on ilmaston kannalta kestävä. Puurakentaminen pienentää rakentamisen hiilijalanjälkeä muihin rakennusmateriaaleihin verrattuna.

Ehdotamme, että eduskunta muuttaa momentin 35.20.60 perusteluiden kohdan ”Avustukset” kolmannen kappaleen seuraavasti:

Vuonna 2018 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain (688/2001) nojalla myöntää määräaikaista käynnistysavustuksia yhteensä enintään 20 000 000 30 000 000 (muutos) euroa valtion ja Helsingin seudun kuntien väliseen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen sitoutuneissa kunnissa niille, jotka rakennuttavat vuokra-asuntojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia vuokra-asuntoja muille kuin erityisryhmille. Käynnistysavustuksen suuruus on 10 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden. Avustuksen suuruus on kuitenkin 15 000 euroa edellä tarkoitettua asuntoa kohden, jos kysymys on puurakentamisesta (lisäys). Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus.

Infrapaketti:

HOMEKORJAUKSET

Kunnissa on valtavasti kouluja, päiväkoteja ja hoitolaitoksia, joissa on home- ja kosteusvaurioita. Selvitysten mukaan sisäilmaongelmia on selvästi yli puolessa kouluista ja päiväkodeista, ja merkittävä kosteusvaurio on 12–18 %:ssa koulujen ja päiväkotien ja 20–26 %:ssa hoitolaitosten kerrosalasta. Home- ja kosteusvaurioisissa tiloissa oleilee jopa 300 000 henkeä, joista suuri osa on lapsia ja nuoria. Osa heistä on joutunut oleilemaan homerakennuksissa vuosikausia ja sairastunut loppuiäkseen. Tilanne on kohtuuton.

Sisäilmaongelmat ovat olleet tiedossa jo 25 vuotta. Sen sijaan, että asia olisi korjattu, korjausvelan määrä on tuona aikana kaksinkertaistunut. Koulujen, päiväkotien ja hoitolaitosten korjausvelan määrä on jo noin 4,65 miljardia euroa. Nyt on oikea aika kuitata tämä korjausvelka, kun korot ovat alhaalla ja työpaikkoja tarvitaan erityisen kipeästi.

Vihreä eduskuntaryhmä esittää, että valtio tukee oppilaitosten ja päiväkotien sekä sosiaali- ja terveystalouden toimintayksikköjen korjausrakentamishankkeita kolmen vuoden aikana 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Avustusta myönnettäisiin kunnille niiden hakemuksesta ensisijaisesti hankkeisiin, joilla varmistetaan terveelliset ja turvalliset toimintaympäristöt. Hankekohtainen avustus olisi 15–25 % hankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista. Avustuksen ehtona kuntien tulisi sitoutua ylläpitämään ja korjaamaan omistamiaan kiinteistöjä pitkäjänteisellä, kestäväällä ja ennakoivalla tavalla.

*Lukuun 28.90 perustettavalle uudelle momentille homekorjausten tukemiseen
+ 100 000 000*

INVESTOINNIT BIOKAASUUN

Biokaasutusinvestoinnit eivät ole lisääntyneet toivotulla tavalla Suomessa. Hyödyntämättömyyden potentiaalia on varsinkin maatalous- ja kyläkokoluokan tuotannossa, jossa on toteutettu korkeintaan muutamia kymmeniä biokaasulaitoksia. Ruotsi, Saksa ja Itävalta ovat jo panostaneet biokaasun pientuotantoon ja tulokset ovat olleet lupaavia. Varsinkin Saksassa biokaasulla on jo merkittävä rooli osana energiantuotantoa.

Hallitusohjelmassa on esitetty toimia biotalouden kehittämiseksi. Esitetyt toimet ovat kuitenkin riittämättömiä ja liian yksipuolisia. Hallitusohjelma nojaa biotalouden kehittämisessä vahvasti metsien hyödyntämiseen. Maatalouden, elintarviketeollisuuden ja yhdyskuntaliitteiden/jäteveden puhdistamojen merkittävä raaka-ainepotentiaali biokaasun tuotannossa on unohtunut.

Maatiloilla, elintarvikealan yrityksillä ja kunnilla olisi merkittävä potentiaali tuottaa biokaasua eri kokoluokan yksittäisissä ja yhteishankkeissa, niin omaan käyttöön, liikenteen polttoaineiksi kuin tulevaisuudessa mahdollisesti myös sähköä verkkoon myytäväksi. Biokaasuhankkeilla olisi myös mahdollista auttaa kannattavuuden kanssa kamppailevia maatiloja uudistamaan ja laajentamaan elinkeinorakennettaan sekä luomaan työpaikkoja.

Investointituen myötä käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 25 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen noin 300 rakennetulla reaktorilla voitai-

siin tuottaa arviolta yhden terawattitunnin verran energiaa vuosittain ja luoda 600 pysyvää työpaikka. Lisäksi rakennusvaiheessa työllisyysvaikutus olisi noin 1500 henkilötyövuotta. Samalla vähennettäisiin merkittävästi myös fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja edistettäisiin ravinteiden kierrätystä.

Momentille 32.60.40 + 25 000 000

INVESTOINNIT AURINKOENERGIAAN

Aurinkovoimaloilla tuotetaan puhdasta energiaa ja alalla on valtavat vientimarkkinat. Investointien myötä kasvava suomalainen asiantuntemus ja tuotekehitys luovat innovaatioita ja auttavat yrityksiä ponnistamaan vauhdilla kasvaville maailmanmarkkinoille.

Lähes viidennes Suomen sähkönkulutuksesta voitaisiin tuottaa kattojen aurinkopaneeleilla, arvioi työ- ja elinkeinoministeriö. Aurinkosähkön pientuotannon yleistyminen antaa hyvän pohjan innovaatioille, joilla edistetään kysyntäjoustoja ja älykästä sähköverkkoa.

Aurinkopaneeleita on asennettu tähän mennessä erityisesti omakotitalojen katoille, mutta myös muun rakennuskannan kattopinta-ala pitää saada kattavammin käyttöön. Asunto-osakeyhtiöitä pitäisi tukea ja kannustaa aurinkovoimaloiden hankkimiseksi.

Asunto-osakeyhtiöiden kannustamiseksi käynnistettävän kolmivuotisen projektin rahoitus olisi 15 000 000 euroa vuodessa. Kolmen tuetun vuoden jälkeen 10 000 rakennetulla aurinkovoimalalla voitaisiin tuottaa arviolta 0,24 terawattitunnin verran energiaa vuosittain. Lisäksi rakennusvaiheessa investointien työllisyysvaikutus olisi noin 1500 henkilötyövuotta.

Nykytilanteessa omakotitaloasukas voi saada investointiinsa kotitalousvähennystä ja yritykset ja kunnat taas energiatukea. Näiden lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö myöntää uusiutuvan energian hankkeille erillistä investointitukea, joka koskee kuitenkin vain yli viiden miljoonan euron hankkeita. Asunto-osakeyhtiöt jäävät tässä väliinputoajiksi.

Omakotiasukkaat voivat saada aurinkopaneelien asentamiseen kotitalousvähennystä, jonka arvo on noin 15 prosenttia investoinnin kokonaishinnasta. Lainsäädäntö ei mahdollista kotitalousvähennyksen käyttämistä asunto-osakeyhtiöille. Vastaavan suuruinen 15

prosentin investointituki tulisi myöntää asunto-osakeyhtiöiden aurinkovoimalainvestointeihin.

Momentille 32.60.40 + 15 000 000

TAMPERE-JYVÄSKYLÄ –RATAOSUUDEN PARANNUSTYÖT

Rataosa Jyväskylä–Tampere on runsaan henkilöliikenteen ohella myös merkittävä tavaraliikenteen rata. Esimerkiksi Jämsänjokilaakson metsäteollisuuden Rauman satamaan suuntautuvat vientikuljetukset muodostavat yhden Suomen suurimmista tavaraliikennevirroista ja niiden on arveltu kasvavan. Rataosa tulee olemaan tärkein reitti myös Suomen kautta aikojen suurimman metsäteollisuuden investoinnin, Äänekosken biotuotetehtaan, vientikuljetuksille.

Muutosten myötä Tampere–Jyväskylärataosan tavaraliikenteen toimintavarmuus ja liikennöintiedellytykset heikkenevät merkittävästi. Keskimääräinen matka-aika pitenee jopa viidenneksen ja ei-kaupalliset pysähdysviiveet lähes kaksinkertaistuvat sekä matka-aikojen hajonta kasvaa merkittävästi. Häiriötilanteiden hallinta vaikeutuu nykyisestään. Heijastusvaikutukset muulle rataverkolle voivat olla moninkertaiset.

Liikenneviraston ja Keski-Suomen liiton teettämässä esiselvityksessä rataosaa esitetään parannettavaksi siten, että lopputilanteessa koko matkalla on nopea kaksoisraide. Rataosalla kannattaa kuitenkin toteuttaa liikenteen toimintavarmuutta ja häiriötilanteiden hallintaa edistäviä edullisempia parannuksia kiireellisemmin. Äänekosken biotuotetehtaan liikenneyhteydet –hankkeessa Tampereen ja Jyväskylän välillä parannetaan radan rakenteita, tunneliosuuksia ja turvalaitteita. Näiden toimien lisäksi tulee pikaisesti toteuttaa Jämsä–Jämsänkoski kaksoisraide sekä Muuramen lisäkohtausraide. Liikenneviraston arvion mukaan Jämsä–Jämsänkoski-kaksoisraiteen kustannukset olisivat noin 15 miljoonaa euroa ja Muuramen lisäkohtausraiteen kaksi miljoonaa euroa.

Noin neljän kilometrin pituinen Jämsä–Jämsänkoski-kaksoisraide helpottaisi liikennepaikkojen tuotantolaitosten välistä runsasta liikennettä merkittävästi, mikä heijastuu koko rataosalle parantaen muun liikenteen toimintavarmuutta. Muuramen lisäkohtausraide parantaa niin ikään aikataulusuunnittelun ja häiriötilanteiden hallinnan edellytyksiä.

HELSINKI-TAMPERE LISÄRAIDE KAPASITEETIN SUUNNITELU

Raideliikenteen edistäminen on liikennesektorin keskeisimpiä toimenpiteitä, jolla voidaan hillitä ilmastonmuutosta. Kaupunkien välille tulee rakentaa nopeita ja häiriöttömiä yhteyksiä. Suurilla kaupunkiseuduilla tulee satsata lähiraideliikenteen kehittämiseen. Lisäraiteiden rakentaminen Helsinki-Tampere välillä tukee näitä tavoitteita.

Päärata Tampereen ja Helsingin välillä on erittäin keskeinen osa Suomen rataverkkoa. Rataosa yhdistää pohjoisen, keskisen ja läntisen Suomen pääkaupunkiseutuun. Raideyhteyden vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T – ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Junien määrän ennustetaan kasvavan merkittävästi kyseisellä yhteysvälillä. Henkilöliikenteessä Helsinki–Tampere on jo nyt Suomen vilkkaimmin liikennöity kaukoliikenteen rataosa: sillä kulkee 4,2– 6,3 miljoonaa matkustajaa vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2010-2030 olevan jopa 40 %. Myös tavaraliikenteessä Tampere-Toijala yksi Suomen ruuhkaisimmista rataosista kuljetusmäärien ollessa 2,4–3,7 milj. tonnia vuodessa. Kasvun on arvioitu välillä 2013–2025 olevan noin 16 %. Raideyhteyden kapasiteetti uhkaa junaliikenteen kasvaessa loppua.

Jo käynnistyneen Pasila–Riihimäki parantamishankkeen ensimmäisen vaiheessa uudistetaan muun muassa raidejärjestelyjä, vaihteistoja, laitureita ja liityntäpysäköintiä. Toisessa vaiheessa rakennetaan lisäraiteet Keravan ja Jokelan välille, jolloin siihen muodostuu yhtenäisen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan Pasila–Riihimäki parantamishankkeen toisen vaiheen pikaista käynnistämistä.

Pasila-Riihimäki –hankkeen toteuttamisen jälkeenkin rataosuus on suurimmalta osin kaksiraiteinen.

Kapasiteetin riittävyden sekä muun muassa Tampereen eteläpuolisen lähijunaliikenteen kehittämisen kannalta seuraava tärkeä askel on lisäraidekapasiteetin suunnittelu välillä

Tampere-Riihimäki. Suunnittelussa olevan Helsinki-Turku yhteyden tapaan tavoitteeksi tulee ottaa se, että junalla voi matkustaa Helsingistä Tampereelle yhdessä tunnissa.

Momentille 31.10.77 + 10 000 000

PASILA–RIIHIMÄKI RATAOSAN PARANTAMISEN TOISEN VAIHEEN KÄYNNISTÄMINEN

Pääradan liikenteen Helsingin ja Tampereen välillä on ennustettu kasvavan tulevaisuudessa.

Kyseessä oleva yhteysväli on yksi Suomen merkittävimmistä kasvukäytävistä ja sen vaikutusalueella asuu kolmasosa suomalaisista sekä sijaitsee 40 % valtakunnan työpaikoista. Raideyhteys Helsingin ja Tampereen välillä kuuluu myös Euroopan laajuiseen TEN-T –ydinverkkoon. Valtakunnallisesti erittäin merkittävän kasvukäytävän kapasiteetin riittävyydestä sekä yhteysvälin häiriöttömyydestä tulee pitää huolta.

Pasila – Riihimäki rataosuus on nykyisellään Keravalle saakka neliraiteinen ja siitä eteenpäin pääosin kaksiraiteinen. Neliraiteisen osuuden kaksi itäisintä raidetta muodostavat pääradasta melko erillään toimivan kaupunkiradan, joten Helsingin ja Riihimäen välisen liikenteen käytössä on tälläkin välillä kaksi raidetta.

Meneillään olevaan Pasila–Riihimäki rataosan liikenteellisen välityskyvyn parantamishankkeen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyy muun muassa liikennepaikkojen parantamista sekä Kyrölän ja Purolan välinen lisäraide.

Pasila–Riihimäki parantamishankkeen toisessa vaiheessa rakennetaan varsinaiset lisäraideosuudet siten, että Keravan ja Jokelan välille muodostuu yhtenäinen noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen osuus. Toiseen vaiheeseen sisältyy kahden lisäraiteen rakentaminen väleille Kytömaa–Ainola ja Purola–Jokela sekä yhden lisäraiteen rakentaminen Kytömaan kohdalle pääradalta Lahden oikoradalle. Lisäksi Ainolassa ja Nuppulinassa uusitaan laitureita ja asema-alueiden kulkuyhteyksiä. Pasila–Riihimäki rataosan parantamishankkeen toisen vaiheen kustannusarvio on noin 200 miljoonaa euroa. Hankkeen rakennustyöt on mahdollista toteuttaa noin kolmessa vuodessa.

Välityskyvyn lisääminen parantaa radan toimintavarmuutta ja mahdollistaa lähi- ja kaukoliikenteen junamäärän lisäämisen. Hankkeen myötä muodostuva noin 20 kilometrin pituinen neliraiteinen rataosuus välille Kerava–Jokela mahdollistaa liikenne- ja kulkurakenteen,

jossa on aikataulun mukainen ohitus kaukojunien ja lähijunien välillä. Ohitusta hyödyntämällä lähiliikenteen määrää Helsingin ja Riihimäen välillä voidaan nostaa neljään tunnittaiseen junapariin, kun nykyään lähiliikenteen perustarjonta on kaksi tunnittaista junaparia. Tavaraliikenteelle pystytään tarjoamaan paremmin asiakkaita palvelevia aikatauluja ja lisäämään junamääriä tarvittaessa lyhyellä varoitusajalla. Liikennöinti voidaan järjestää myös mahdollisimman energiatehokkaasti liikenteen muuttuessa sujuvammaksi.

Pasila–Riihimäki rataosan välityskyvyn parantamishankkeen toinen vaihe tulee aloittaa mahdollisimman pikaisesti. Hankkeella on myös merkittäviä työllisyysvaikutuksia rakennusalamme.

Momentille 31.10.77 + 30 000 000

Verot

KUNNALLISVERON PERUSVÄHENNYKSEN KOROTUS

Hallituksen verolinjaukset eivät vähennä köyhyyttä, eivätkä kavenna tuloeroja. Suuri osa veronkevennyksestä kohdistuu palkansaajille ja suurin osa leikkauksista kohdistuu pienituloisille.

Reilumpi veropolitiikka edellyttäisi kunnallisveron perusvähennykseen selvää korotusta. Koska perusvähennys tehdään muiden vähennysten jälkeen, se kohdistuu palkkatulojen lisäksi etuuksiin ja eläkkeisiin. Vähennyksen korottaminen olisi siten hyvä keino vähentää köyhyyttä ja kaventaa tuloeroja.

Momentille 28.90.30 - 260 000 000

TULOVERON KEVENNYKSEN PIENENNYS

Hallitus on kautensa aikana keventänyt työtulojen verotusta noin miljardilla eurolla. Tämän lisäksi ensi vuodelle esitetään 300 miljoonan euron aitoa veronkevennystä kaikkiin tuloluokkiin.

Vaikka työn verotuksen kevennys on pidemmällä aikavälillä tavoiteltavaa, ensi vuonna ei ole näin suurten yleisten kevennysten aika. Verojen kevennysten tulisi kohdentua voimakkaammin pieni- ja keskituloisille. Se auttaisi paremmin torjumaan tuloerojen kasvua ja vähentämään köyhyyttä.

Momentille 11.01.01 + 220 000 000

ASUNTOLAINAN KORKOVÄHENNYSTEN PIENENNYS

Hallitus lisää valtion verotuottoja pienentämällä asuntolainojen korkovähennysoikeutta. Talousarvion mukaan vuonna 2018 oman vakituisen asunnon hankkimiseen otetun asuntolainan koroista 35 prosenttia olisi vähennyskelpoista.

Nykyisellään asuntolainan korkovähennys vääristää markkinoita kannustamalla velanottoon. Lisäksi korkovähennyksestä luopuminen tukisi verotuksen selkiyttämisen tavoitetta.

Hallitus on maltillisesti vähentämässä korkovähennystä itse, mutta nykyisenä matalan koron aikana on mahdollista toimia nopeammin niin, että koron vähentämisen oikeus supistuisi vuonna 2018 20 prosenttiin.

Momentille 11.01.01 + 25 000 000

LISTAAMATTOMIEN YHTIÖIDEN OSINKOVEROJEN KIRISTYS

Tällä hetkellä listaamattomien yhtiöiden osinkoja verotetaan tiettyyn rajaan saakka verrattain kevyesti. Kevyempi verotus ulottuu aina 150 000 euroon asti mikäli tuottoasteraja (8 %) sen mahdollistaa.

Esitämme, että osinkojen verotusta uudistettaisiin vm:n asiantuntijaryhmän esittämällä tavalla, jolloin tuottoasterajaa laskettaisiin 4 prosenttiin mikä vastaisi paremmin niin sanottua normaalituoton rajaa ja osingon veronalainen osuus korotettaisiin 25 prosentista 40 prosenttiin. Samalla luovuttaisiin huojennuksen euromääräisestä rajasta.

Asiantuntijaryhmä perustelee uudistusta mm. sillä, että nykyinen tapa verottaa osinkoja heikentää investointien kohdentumista parhaiten tuottaviin kohteisiin taloudessa. Listamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen kireämpi verotus tekisi myös tulojen muuttamisesta ansiotuloista osinkotuloiksi vähemmän kannattavaa ja auttaisi hillitsemään tuloerojen kasvua.

Momentille 11.01.01 + 288 000 000

YRITTÄJÄVÄHENNYKSEN RAJAUS

Vuoden 2017 alusta otettiin Sipilän hallituksen esityksestä käyttöön 5 % yrittäjävähennyys. Vähennyksen tarkoituksena on yrittäjyyden tukeminen sekä taannoisen yhteisöveron alennuksen ulottaminen myös henkilöyritysten puolelle. Huomattava osa pien- ja mikroyrityksistä on henkilöyrityksiä, jotka ovat työllisyyden parantamisen kannalta avainasemassa.

Käyttöön otetun tasaisen ja kaavamaisen yrittäjävähennyksen huono puoli on kuitenkin se, että hyöty kasautuu suurille ja hyvin menestyville henkilöyrityksille kuten esimerkiksi apteekkeille ja lakiasiaintoimistoille.

Vihreät esittävät vuoden 2018 vaihtoehtobudjetissa, että tulonjakovaikutusten tasaimiseksi yrittäjävähennykselle asetettaisiin 50 000 euron katto. Kaikki henkilöyritykset siis saisivat vähennyksen tuohon rajaan saakka, mutta yli 50 000 euron tuloksen osalta 5 % yrittäjävähennystä ei enää myönnettäisi. Esitys oli osa myös vihreiden 2017 vaihtoehtobudjettia.

Katto leikkaisi yrittäjävähennyksen hyötyjä kaikkein parhaiten menestyviltä yrityksiltä, mutta kannustevaikutus säilyisi muissa yrityksissä hallituksen esittämän suuruisena. Eduskunnan tietopalvelun laskelmien mukaan tämä malli lisäisi verotuloja noin 23 miljoonalla eurolla.

Momentille 11.01.01 + 23 000 000

HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA

Harmaa talous pienentää verokertymää ja rapauttaa yhteiskunnan kykyä turvata peruspalvelut ja hyvinvointivaltio meistä jokaiselle. Veroja kiertävät yritykset saavat epäreilua kilpailuetua. Hyvinvointiyhteiskuntaa joutuvat kannattelemaan tavalliset ihmiset sekä pienet ja keskisuuret yritykset, joilla ei ole mahdollisuuksia tai halua verojärjestelyihin.

EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuodessa. Se on enemmän kuin maiden terveystbudjetit yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10–14 miljardia euroa, mikä vastaa yli viittä prosenttia bruttokansantuotteesta.

Me Vihreät uskomme, että harmaan talouden sekä verovälttelyn määrätietoisella torjunnalla on mahdollista saada suurempi hyöty kuin mitä hallitus tavoittelee. Harmaan talouden torjunta kannattaa, sillä sijoitetut rahat tulevat moninkertaisina takaisin. Vaihtoehtobudjetissaan Vihreät myös lisäävät määrärahoja tuomioistuimille, syyttäjälle, poliisille ja verottajalle harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi.

Momentille 11.01.02 + 130 000 000

PERINTÖ- JA LAHJAVERO

Vuonna 2016 hallitus on muuttanut perintö- ja lahjaveron asteikkoja erityisesti sukupolvenvaihdoksia maataloilla ja yrityksissä painottaen. Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu kuitenkin 15 erilaista verotukea, joista merkittävimmän, yritysten sukupolvenvaihdoshuojennuksen, määräksi arvioidaan noin 141 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Sukupolvenvaihdoksia tuetaan siis jo nyt merkittävillä veroeduilla ja näitä etuja voi pitää riittävinä.

Momentille 11.01.04 + 40 000 000

SOKERIVERON KÄYTTÖÖNOTTO

Momentille 28.91.41 + 344 000 000 työkonepolttoaineiden veronpalautukseen

AUTOVERON ALENNUKSEN KUMOAMINEN

Autoverotusta kevennetään asteittain. Ensimmäiset veronkevennykset tulivat voimaan vuosien 2016 ja 2017 alusta ja seuraavat kevennykset tulisivat voimaan asteittain vuosien 2018 ja 2019 alussa.

Vihreät näkevät, että hallituksen esittämät veronkevennykset tulisi jättää toteuttamatta vuodesta 2018 eteenpäin. Kertyvät tuotot tulisi kohdistaa ympäristöystävällisemmän liikenteen tukemiseen.

Momentille 11.10.03 + 50 000 00

SÄHKOAUTOJEN VAPAUTTAMINEN AUTOVEROSTA

Liikenteen päästövähennyksissä on edettävä ripeästi, jotta on mahdollista saavuttaa Pariisin sopimuksen tavoite lämpötilan nousun rajoittamisesta alle kahteen asteeseen.

Henkilöautoliikenteen osalta nopea sähköistyminen edistää parhaiten kokonaistavoitetta, kun biopolttoaineet voidaan ohjata raskaan liikenteen ja lentoliikenteen käyttöön niin kauan kuin realistisia vaihtoehtoja ei ole.

Sähköautot edustavat vielä verrattain uutta tekniikkaa, joka on melko kallista ja johon siirtyminen saattaa olla kuluttajille korkean kynnyksen takana. Tämän johdosta monissa maissa sähköautojen ostamista tuetaan suoraan valtion varoista. Hallitus on esittänyt täyssähköautojen ostajille 2000 euron romutuspalkkiota vanhasta autosta, mutta tämä ei todennäköisesti ole riittävä kannuste sähköautojen nopealle yleistymiselle.

Vihreät ehdottavat määräaikaista (max 5 vuotta) verovapautta täyssähköautoille. Keskimääräinen henkilöauton autovero on Suomessa 6900 euroa. Vuonna 2018 tavoitteena olisi 5000 uutta sähköautoa, jolla määrällä valtion menettämät autoverotulot olisivat noin 35 000 000 euroa.

On tärkeää saada sähköautokanta lisääntymään nopeasti sellaiselle tasolle, että laajenevalla latausverkostolla on käyttäjiä. Pidemmällä tulevaisuudessa sähköautojen akkukapasiteettia voidaan käyttää myös sähköverkon tehontasaajana ja sähköenergiavarastona.

Momentille 11.10.03 - 35 000 000

SÄHKOAUTON VAPAUTTAMINEN AJONEUVOVEROSTA

Liikenteen päästövähennyksissä on edettävä ripeästi, jotta on mahdollista saavuttaa Pariisin sopimuksen tavoite lämpötilan nousun rajoittamisesta alle kahteen asteeseen.

Henkilöautoliikenteen osalta nopea sähköistyminen edistää parhaiten kokonaistavoitetta, kun biopolttoaineet voidaan ohjata raskaan liikenteen ja lentoliikenteen käyttöön niin kauan kuin realistisia vaihtoehtoja ei ole.

Sähköautot edustavat vielä verrattain uutta tekniikkaa, joka on melko kallista ja johon siirtyminen saattaa olla kuluttajille korkean kynnyksen takana. Tämän johdosta monissa maissa sähköautojen ostamista tuetaan suoraan valtion varoista. Hallitus on esittänyt täyssähköautojen ostajille 2000 euron romutuspalkkiota vanhasta autosta, mutta tämä ei todennäköisesti ole riittävä kannuste sähköautojen nopealle yleistymiselle.

Vihreät ehdottavat määräaikaista (max 5 vuotta) verovapautta täyssähköautoille. Keskimääräinen henkilöauton ajoneuvovero on Suomessa 340 euroa vuodessa, joten verottomuus tukisi sähköauton omistajaa noin 1700 eurolla viiden vuoden aikajaksolla. Vuonna 2018 tavoitteena olisi 5000 uutta sähköautoa, jolla määrällä valtion menettämät ajoneuvoverotulot olisivat noin 800 000 euroa.

On tärkeää saada sähköautokanta lisääntymään nopeasti sellaiselle tasolle, että laajenevalla latausverkostolla on käyttäjiä. Pidemmällä tulevaisuudessa sähköautojen akkukapasiteettia voidaan käyttää myös sähköverkon tehontasaajana ja sähköenergiavarastona.

Momentille 11.10.07 - 800 000

KILOMETRIKORVAUSTEN YLIKOMPENSAATION PURKU

Työnantaja voi maksaa työntekijälle korvausta, kun työntekijä tekee työmatkan omalla autolla. Verottomana maksettavan korvauksen suuruus määritetään vuosittain Verohallinnossa. Tänä vuonna korvauksen perussumma on 0,41 euroa/km.

Omalla autolla tehtävistä työmakoista tulee maksaa työntekijälle korvausta, mutta nykyiseen korvaustasoon liittyy kuitenkin selvää ylikompensaatiota. Toisin sanoen korvaukset ylittävät oman auton käytöstä syntyvät todelliset kustannukset.

Ylikompensaatiota syntyy monesta syystä. Ensinnäkin korvausten laskennassa ei oteta lainkaan huomioon yksityisajojen osuutta, joita on kuitenkin valtaosa ajokilometreistä. Toisekseen auton hankintaa korvataan senkin jälkeen, kun kiinteät kustannukset on keskimäärin korvattu. Kolmanneksen voidaan perustellusti sanoa, että kiinteät kustannukset on arvioitu verrattain korkeiksi, kun lähtökohtana on uutena myytyjen autojen keskihinta, joka on liki 30 000 euroa.

Verovapaita kilometrikorvauksia on maksettu vuosittain hieman yli miljardi euroa. Suoraa ylikompensaatiota on tarkistusten jälkeenkin jäljellä noin 120 miljoonaa euroa, eikä tässä luvussa ole mukana kaikkia ylikompensaation kaikkia elementtejä kuten verrattain korkeaa hankintahintaa.

Esitämme korvaustason- ja mallin tarkistamista siten, korvaus kattaa kaikki auton käytöstä aiheutuvat juoksevat kustannukset, mutta auton hankinnasta korvataan vain osa.

Momentille 11.01.01 + 140 000 000

TYÖMATKAVÄHENNYKSEN ALENTAMINEN

Työntekijä voi verotuksessa vähentää työstä aiheutuvia matkakustannuksia. Asunnon ja työpaikan välisissä matkoissa omavastuu on 750 euroa vuodessa ja enimmäismäärä 7 000 euroa vuodessa.

Matkakuluvähennys pienentää veroastetta ja sitä kautta verotettavaa tuloa. YM:n haitallisia tukia koskevan raportin mukaan nettovaikutus valtion ja kuntien tuloihin vuonna 2013 oli noin 630 miljoonaa euroa.

Työmatkavähennystä maksetaan halvimman mahdollisen kulkutavan mukaan, mutta käytännössä kyseessä on selvä tuki henkilöliikenteelle. Yksityisautoilijoille maksetaan noin 80 prosenttia vähennyksistä. Toisin kuin yleensä kuvitellaan, vähennykset painottuvat yksityisautoiluun suurten kasvukeskusten kehyskunnissa.

Nykyinen vähennysjärjestelmä lisää liikennettä, koska se sisältää epäsuoran kannustimen muuttaa kauemmas työpaikkaa. Maanäytön hajautumisen taustalla on useita vaikuttimia, mutta tämä on niistä yksi. Siksi vähennystä voi pitää ympäristölle haitallisena tukena, vaikka sillä onkin perusteensa.

Pidemmällä aikavälillä tavoitteena tulisi olla siirtymä vähemmän byrokraattiseen ja paremmin ilmastopolitiikkaa tukevaan kilometripohjaiseen järjestelmään. Siinä vähennyksen perusteena olisi etäisyys työpaikasta. Vähennyksen suuruuteen voisi vaikuttaa myös se, onko alueella tarjolla julkista liikennettä vai ei. Toisin sanoen vähennys olisi suurempi maaseudulla kuin kaupungeissa. Vähennykset koskettavat noin 800 000 henkilöä, joten niillä on suuri vaikutus monien ihmisten talouteen. Siksi tarkistuksissa on oltava maltillinen. Esitämme, että tässä vaiheessa vähennyksen tasoa leikattaisiin niin, että omavastuuta korotetaan 750 eurosta 900 euroon ja enimmäismäärää lasketaan 6 000 euroon.

Momentille 11.01.01 + 58 000 000

TYÖKONEISSA KÄYTETYN KEVYEN POLTTOÖLJYN VEROTUEN PIENENNYS

Koulutukseen tehtävät leikkaukset tulisi korvata leikkaamalla ympäristölle haitallisia tukia. Yksinomaan energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, joiden kokonaismäärä ylittää kaksi miljardia euroa.

Energiaveromomentille kohdistuvista verotuista toiseksi merkittävin on työkoneissa käytetyn polttoaineen normia alempi verotus. Verotuki syntyy siitä, että tietyille työkoneille on annettu oikeus käyttää dieseliä kevyemmin verotettua kevyttä polttoöljyä. Kevyttä polttoöljyä käytetään mm. dieselmoottorilla varustetuissa liikkuvissa työkoneissa ja maa- ja metsätalouuskoneissa.

Vuonna 2018 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 454 miljoonaa euroa. Esitämme, että verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi

siten, että siirretään verotuetun kevyen polttoöljyn käyttäjät dieselin käytön piiriin, mutta palautetaan heille osa veroista verotuksen yhteydessä. Vastaavan palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maataloille.

Momentille 11.08.07 + 454 000 000

Momentille 28.91.41 + 344 000 000 ja momentin perusteluihin maininta, että määrärahaa saa käyttää työkoneiden polttoaineveron palautukseen.

DIESELIN VEROTUEN PIENENNYS JA VASTAAVAN KÄYTTÖVOIMAVERON ALENNUS

Dieselpolttoaineen verotus on keveämpää kuin moottoribensiinin verotus. Tämä sisältää verotukea kaikkiaan noin 775 miljoonaa euroa. Henkilöautoliikenteen osalta verotuki leikataan pois ajoneuvoverotuksen kokonaisuuteen sisältyvän käyttövoimaveron avulla.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja erityisesti Pariisin ilmastokokouksen jälkeen on käytettävä kaikki keinot hiilipäästöjen vähentämiseksi. Dieselpolttoaineen saaman verotuen pienentäminen tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista ja kohentaa lisäksi valtiontalouden tilaa.

Dieseliä käytetään raskaan tavaraliikenteen ja joukkoliikenteen lisäksi myös henkilöautoliikenteessä. Vihreät ehdottaa toisessa talousarvioaloitteessaan sitä, että dieselin verotuen pienennys kompensoidaan henkilöautoliikenteelle käyttövoimaveron alennuksella.

Raskaassa tavaraliikenteessä dieselin verotuen pienennys aiheuttaa kuljetuskustannusten lievää nousua. Samalla tämä kuitenkin kannustaa myös etsimään raskaalle tavaraliikenteelle vaihtoehtoisia polttoaineita kuten nesteytettyä maa- tai biokaasua. Tähän liittyvä teknologia ei ole vielä laajamittaisesti käyttöön otettavissa, mutta verotuen pienennys nopeuttaisi vaihtoehtoisten polttoaineteknologioiden kehitystä. Toisaalta dieselin verotuen pienennys parantaa rautatiekuljetusten kilpailukykyä kumipyöräliikennettä vastaan.

Joukkoliikenteessä – etenkin kaupunkialueilla – vaihtoehtoja on jo olemassa. Kaasubusseja löytyy markkinoilta, ja sähköbussit tekevät voimakkaasti tuloaan. Dieselin verotuen pienennys parantaa kannusteita ja nopeuttaa vaihtoehtoisilla, ympäristöystävällisillä tavoilla liikkuvien bussien käyttöönottoa.

Momentille 11.08.07 + 220 000 000 (verotuen leikkaus)

Dieselin verotuen pienennys nostaa dieselpolttoaineen hintaa ja tämä korotus tulee kompensoida dieselhenkilöautoja käyttäville alentamalla ajoneuvoveroon sisältyvää käyttövoimaveroa. Dieselin verotuen pienennyksestä aiheutuva vähennystarve ajoneuvoveron kertymään on noin 120 miljoonaa euroa.

Momentille 11.10.07 - 120 000 000 (käyttövoimaveron alennus)

TURPEEN VEROTUEN PIENENTÄMINEN

Turpeen verotukea on kasvatettu alentamalla turpeen verotusta tasolta 4,9 €/MWh ensin tasolle 3,40 €/MWh vuonna 2015 ja edelleen tasolle 1,9 €/MWh 2016, mikä kannustaa entistä enemmän runsaasti hiilidioksidipäästöjä aiheuttavan turpeen käyttämiseen polttoaineena erityisesti yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotannossa. Samassa yhteydessä on korotettu metsähakkeen energiakäytön tukea, jotta turpeen ja hakkeen välinen hintasuhde ei muuttuisi. Näiden toimien yhteisvaikutus valtion talouteen on ollut noin 20 miljoonaa euroa heikentävä.

Vihreät ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä palauttamalla veron tasolle 3,4 €/MWh. Metsähakkeen tuen vastaavasta alentamisesta Vihreät on tehnyt erillisen talousarvioaloitteen.

Arvioiden mukaan turpeen saama verotuki verrokipolttoaineisiin nähden on tällä hetkellä suuruusluokkaa 148 miljoonaa euroa vuodessa. Kertaheitolla tätä ympäristölle haitallista verotukea ei kuitenkaan voi kokonaisuudessaan poistaa, sillä se puolestaan kannustaisi kivihiilen ja muiden fossiilisten tuontipolttoaineiden käyttöön polttoturpeen ja myös metsähakkeen asemesta.

Ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja erityisesti Pariisin ilmastokokouksen jälkeen on käytettävä kaikki keinot hiilipäästöjen vähentämiseksi. Turpeen saaman verotuen pienentäminen tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista ja kohentaa lisäksi valtiontalouden tilaa.

Momentille 11.08.07 + 12 000 000

METSÄHAKKEEN TUOTANTOTUEN PIENENTÄMINEN (LIITTYY EDELLISEEN)

Metsähakkeen tuotantotuki on sidottu turpeen verotasoon, jotta näiden keskenään kilpailevien polttoaineiden väliset hintasuhteet ja kilpailuasema eivät muuttuisi.

Toisessa talousarvioaloitteessaan Vihreä eduskuntaryhmä ehdottaa turpeen verotuen pienentämistä, joten vastaavasti on metsähakkeen tukea alennettava. Kokonaisuus tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Metsähakkeen tuotantotukea maksetaan myös hakkeelle, joka on valmistettu korkeampaan jalostukseen sopivasta kuitu- ja tukkipuusta. Puu tulisi ilmasto- ja taloushyötyjen vuoksi käyttää aina korkeimpaan mahdolliseen jalostusasteeseen ja mahdollisimman pitkäikäisiin lopputuotteisiin. Ns. järeän puun polttamisen tukeminen on kestävämpiä. Vuodesta 2019 eteenpäin tukea onkin suunniteltu laskettavan 40 %, kun metsähake on valmistettu järeän puun hakkuukohteelta saadusta jalostukseen soveltuvasta kuitu- tai tukkipuusta. Tuki tulee kuitenkin poistaa tällaisen puun polttamiselta kokonaan ja jo vuodesta 2018 alkaen.

Ehdottamamme turpeen verotuen pienennys lisää valtion verotuloja noin 12 miljoonaa euroa ja tähän liittyvä metsähakkeen tuen alennus pienentäisi valtion menoja noin 8 miljoonaa euroa. Näiden toimien yhteisvaikutuksena valtiontalous siis kohenee noin 20 miljoonalla eurolla. Lisäksi tuen poistaminen järeästä puusta valmistetulta metsähakkeelta pienentää valtion menoja 7 miljoonaa euroa.

Momentille 32.60.44 -15 000 000

IRTAIMEN KÄYTTÖMAISUUDEN POISTOT

Valtio kerää vuonna 2018 arviolta lähes 4,2 miljardia euroa yhteisöveroa. Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotukia, joista yksi merkittävimpiä on irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmään sisältyvä verotuki. Kyseisen verotuen kokoa voidaan arvioida vain laskennallisesti, mutta vuonna 2017 sen suuruudeksi on arvioitu noin 565 miljoonaa euroa ja vuonna 2018 noin 610 miljoonaa euroa, joten tuki on erittäin suuri.

Kuluvan irtaimen käyttöomaisuuden osalta yritys voi vähentää hankintamenot verotuksessa hyödykkeen käyttöaikana poistojen kautta. Taloudellisesti merkittävin tapa tehdä poisto on vähentää hankintameno tietyn enimmäisprosentin puitteissa kulloinkin poistamatta olevasta menojäännöksestä. Poistojen enimmäismäärät on määritelty elinkeinoverolaissa, jonka mukaan verovuoden poiston suuruus saa olla enintään 25 prosenttia

menojäännöksestä. Yritys voi käyttää myös pienempää poistoprosenttia tai olla tekemättä poistoja ollenkaan.

Verotuksen poistot ovat kaavamaisia, eivätkä usein vastaa hyödykkeen todellista taloudellista kulumista. Yritykselle muodostuu verotukea, mikäli poisto ylittää hyödykkeen todellisen kulumisen. Tällöin veronmaksu lykkääntyy enemmän kuin se lykkääntyisi todelliseen kulumiseen perustuvan poiston perusteella. Tämän todelliseen kulumiseen perustuvan poistoprosentin VM katsoo olevan 15 %. Arviot verotuen suuruudesta viittaavatkin yhden vuoden verotulojen muutokseen, mikäli koneiden ja kalusteiden poistoprosentin enimmäismääräksi sallittaisiin 15 prosenttia nykyisen 25 prosentin sijaan. Verotuen suuruus on siten yli ajan laskettava veron maksun lykkääntymisestä tuleva hyöty (veroluoton korko).

Irtaimen käyttöomaisuuden poistoihin liittyvää lainsäädäntöä tulisi tarkastella uudelleen sen saavuttamiseksi, että tehdyt poistot kuvastaisivat todellista taloudellista kulumista. Tässä talousarvioaloitteessa esitämme verotuen pienentämistä tavoitteena 100 miljoonan euron verotuoton kasvu vuodelle 2018.

Momentille 11.01.02 + 100 000 000

KAIVOSTEN SÄHKÖVERO

Hallitus esitti vuoden 2017 talousarviossaan kaivostoiminnassa ja louhinnassa kulutetun sähkön siirtämistä korkeammin verotetusta sähköveroluokasta I takaisin alennettuun teollisuuden sähköveroluokkaan II.

Kaivostoiminta ja louhinta ovat hyvin energiaintensiivistä ja paljon saastuttavaa teollisuutta. Kaivosten sähköveron alentaminen pienentää kaivosteollisuuden sähkölaskua valtion tuella. Ilmaston lämmitessä ja valtion talouden ollessa tiukoilla tämä yhtälö on keskeinen.

Kaivosten sähköveron alennus kytkeytyy osaksi laajempaa verokeskustelua: kuinka paljon mitäkin pitäisi verottaa. Kestävää on verottaa enemmän kulutusta ja haittoja ja vähemmän työtä ja toimeentuloa.

Kaivosten verohuojennusten sijaan käyttöön pitäisi ottaa ennemmin kaivosvero. Se olisi eräänlainen louhintamaksu, joka voitaisiin rahastoida Norjan öljyrahaston tavoin. Varat käytettäisiin kaivosaluekuntien ja valtion hyväksi. Vihreät esittävät vaihtoehtobudjetissaan myös louhintaveroaloitteen.

Momentille 11.08.07 + 19 000 00

LOUHINTAVERON KÄYTTÖNOTTO

Louhintaverossa on kyseessä kaivostoiminnassa louhittaviin maa-aineksen yksikkömääriin sidonnainen vero. Veron perinnästä on kokemusta ja tietoa useista Afrikan ja Etelä-Amerikan maista sekä Australiasta, USA:sta, Kiinasta ja Puolasta. Louhintaveroa tultaisiin perimään kaivosyhtiöltä korvauksena siitä, että kaivosyhtiö saa käyttää maaperän mineraaleja.

20 000 000 euron vuosittainen verokertymä edellyttää, että veroa perittäisiin 40 senttiä kaivettua maa-ainestonna kohden, koska Suomessa vuosittaiset louhintamäärät ovat noin 50 miljoonan tonnia. Louhintaveron periminen ohjaisi kaivospolitiikkaa suuntaan, jossa louhinta aloitettaisiin silloin, kun mineraaliesiintymä on malmimääriltään tutkitusti riittävän arvokas.

Vero todennäköisesti lisäisi myös mineraalien kierrätystä. Suomessa luonnon mineraaliesiintymät ovat suhteellisen niukkoja, mutta muita mineraalilähteitä voi olla esimerkiksi kaivosjätteen tai -jätevesien jatkohyödyntäminen, joista voidaan erottaa muun muassa nikkeliä ja fosforia. Kaivannaistoiminnan louhintaverotus tekisi nämä muut vaihtoehtoiset tavat malmin rikastamiseksi nykyistä kannattavammiksi.

Louhintaveron vähentäessä ympäristöä kuormittavan kiviaineksen louhintamääriä, pienenee myös kaivostoiminnalle tarvittavan maa-alan määrä. Tarvittavan maa-alamäärän pienentyessä louhinnan vaikutukset luontoon ja maisemaan vähenevät. Kaivostoiminnan ympäristöhaitoista erityisesti malmien rikastuksessa käytetty vesimäärä, sen hallinta ja jätevesihaitat liittyvät louhintamääriin, samoin rikastuskemikaalien käyttö.

Louhintaveron avulla voitaisiin korvata esimerkiksi liikenneväylien rakentamisesta ja lupaprosesseista aiheutuvia kuluja kunnilla ja valtiolle. Tuottoja on mahdollista käyttää myös laajemmin kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Tätä voidaan perustella sillä,

että kyseessä on uusiutumattoman, kansallisvarallisuuden luonteisen varannon hyödyntäminen.

Momentille 11.10.XX + 20 000 000

ENERGIAINTENSIIVISTEN YRITYSTEN VEROTUEN LAKKAUTUS

Energiaintensiivinen yritysten veronpalautus kohdistuu tällä hetkellä suuryrityksille ja pääasiallisesti saastuttavan talouden ylläpitämiseen. Paljon energiaa käyttävien yritysten verohuojennukset ovat ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa, sillä verotuki ve-
sittää yritysten kannustimet etsiä vähäpäästöisiä ratkaisuja ja parantaa energiatehokkuuttaan.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on tuoreessa vuonna 2016 valmistuneessa tutkimuksessaan todennut, että energiaveron palautuksista on tullut mittava verotuki paljon energiaa käyttäville suuryrityksille. Valtio menettää vuosittain 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta rahoilleen vastinetta, sillä mikään ei osoita tuen parantaneen näiden yritysten kilpailukykyä. Yritysten kilpailukyky ei ole kiinni energiaverosta.

Energiaverotukien taloutta tukevien vaikutusten puuttumista selittää se, että teollisuus maksaa muutenkin sähköstä Suomessa huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi Tanskassa, Saksassa ja Britanniassa, ja että yritysten energiaverot ennen palautuksia olivat keskimäärin vain 1-2 prosenttia liikevaihdosta vuosina 2011–2014. Energiaveronpalautusten laskutapa suosii suuria yrityksiä ja yli 95 prosenttia palautuksista päättyykin kansainvälisille suuryrityksille.

Samantyyppisen ”maatouden tuki” ei esitetä vähennettäväksi. Kyseistä tukea on kuitenkin syytä lähivuosina uudistaa niin, että se kannustaisi maataloutta siirtymään kestävästi uusiutuvan energian käyttöön.

Momentille 28.91.41 - 230 000 000

MERILIIKENTEEN MIEHISTÖTUEN RAJAUS

Valtio tukee merenkulkua erilaisin tuoin merkittävillä summilla. Yksi tuista kohdistuu miehiskustannuksiin ja sen tarkoituksena on parantaa Suomen lipun alla seilaavien alusten

kilpailukykyä ja edistää huoltovarmuutta. Miehistökustannustuesta osa kuitenkin kohdistuu huoltovarmuuden kannalta toissijaiseen matkustajaliikenteeseen, kuten Viron ja Ruotsin risteilyihin.

Tukea maksetaan kaikille kauppa-alusluetteloon merkityille Suomen lipun alla seilaaville aluksille. Tukea nauttiva yritys saa siis palautuksena takaisin tukea saavan aluksen miehistön palkoista maksetut tuloverot sekä työnantajamaksut. Matkustaja-alusten kohdalla tuki kohdistuu muunkin kuin merenkulun kannalta olennaisimman henkilöstön palkkakustannuksiin, esimerkiksi asiakaspalvelijoiden ja taloushenkilöstön palkkoihin.

Ehdotamme tämän vuoksi miehistötukea rajattavaksi matkustajaliikenteessä. Merenkulkuun kohdistuu lisäksi paljon muita tukia, jotka jäisivät voimaan. Näitä ovat alv- ja valmisteverovapaus, maksut merimiesten eläkekassalle, investointituet, ympäristöinvestointituet, merityötulovähennys, polttoaineverotuki, henkilökunnan muonituksen verottomuus, väylämaksujen puolitus, telakkatuki sekä tonnistovero.

Matkustajaliikenteessä kulkee myös merkittävä määrä viennin ja tuonnin lastia, mutta tuen määrä ei ole sidottu huoltovarmuuden kannalta oleellisiin kuljetuksiin millään tavalla. Tukea saavilta aluksilta ei myöskään edellytetä jatkamista Suomen lipun alla: alus voi saada tukea yhtenä vuonna ja vaihtaa kotimaata seuraavana vuonna esteettä, mikäli esimerkiksi keskeisenä kilpailijamaana toimiva Ruotsi muuttaa tukijärjestelmäänsä edullisemmaksi.

Matkustajaliikenteen miehistökustannustuen ehtoja ja rakennetta tulisikin tarkastella kriittisesti sen suhteen, mikä tukitaso olisi riittävä huoltovarmuuden takaamiseksi ja millaisia ehtoja tuen saamiselle tulisi asettaa. Puhtaasti rahtialusten sekä matkustaja+rahtialusten tuen ehdot voisivat myös olla erilaiset, sillä rahtialukset ovat huoltovarmuuden takaamisessa ensisijaisia.

Matkustajaliikenteeseen kohdistuessaan miehistökustannustuki myös vääristää kilpailua kotimaisten viihde-, konferenssi- ja majoituspalveluiden tuottajien kanssa. Risteilyjen hintoja pidetään keinotekoisesti markkinahintaa alhaisempina, jolloin kotimainen matkustaja valitsee helpommin risteilyn kuin kotimaanmatkan. Tuen leikkaaminen tasaa kilpailuasetelmia kotimaisten palveluntuottajien kanssa.

Momentille 31.30.43 -15 000 000